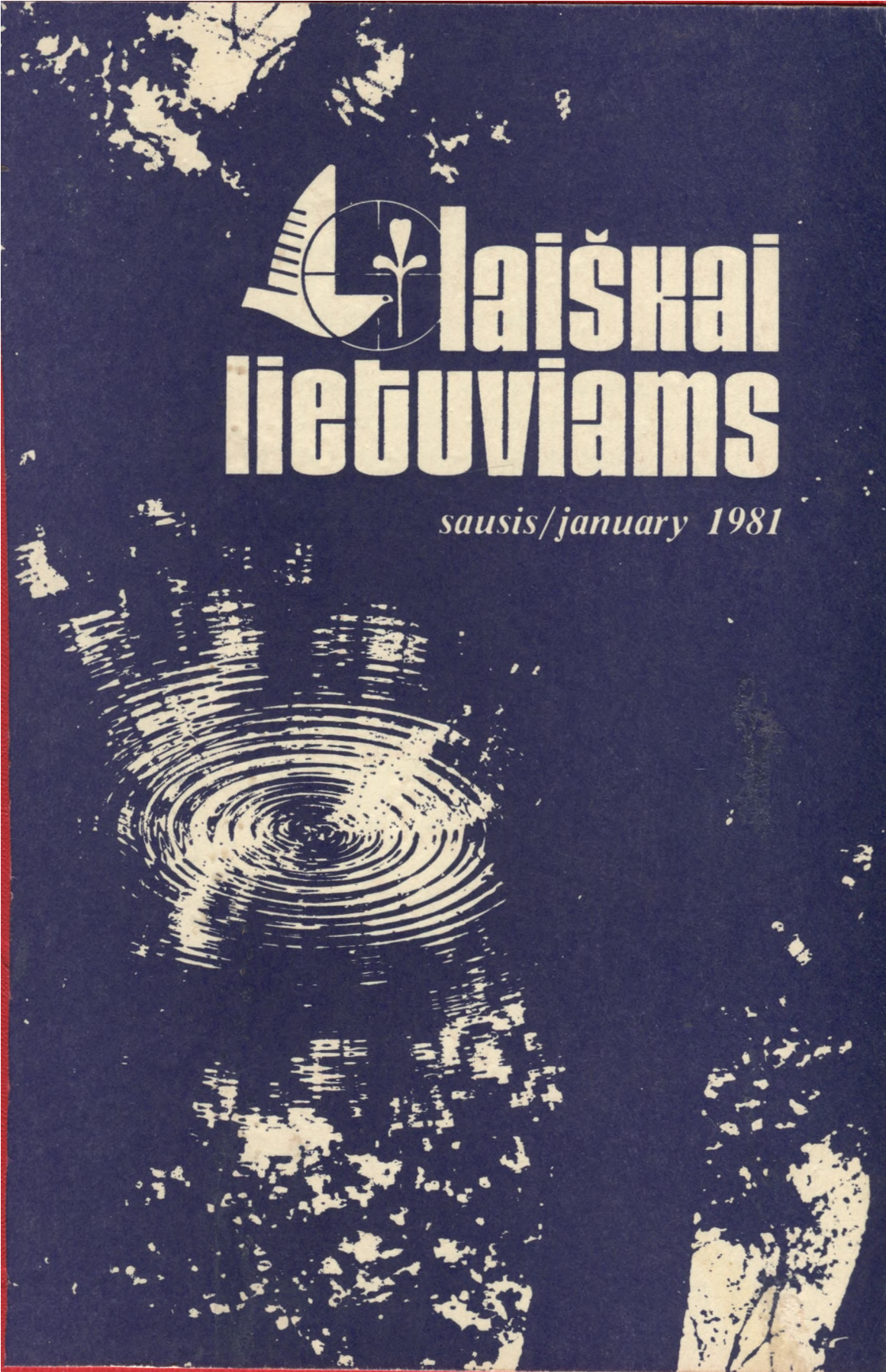

laiškai lietuviams

sausis/january 1981

LAIKO VERTĖ	1	Juozas Vaišnys, S.J.
EILĖRAŠČIAI	4	Dalia Staniškienė, Juozas Almis Jūragis, Karolis Mikulajaitis
PALAIMINTAS, KAS NEPASAPIKTINS	5	Carol Miller
KAM SVIESTI AKMENĮ...	6	J. Strimaitienė
GYVENIMO STAKLĖS	7	Anicetas Tamošaitis, S.J.
MEILĖ, JOS PSICHOLOGIJA	10	Aleksandras A.
“AMERIKOS OBERAMMERGAU” APLANKIUS	13	Henrikas Stasas
SKYRYBOS: PRIEŽASČIŲ BEIEŠKANT (V)	15	Danutė Bindokienė.
NETEKĖKITE, MERGAITĖS, UŽ SVETIMTAUČIŲ...	20	Danutė Žilevičienė
VYRAI, AR JŪS SUPRANTATE MOTERIS? MOTERYS, AR SUPRANTATE VYRUS?	62	Vytautas Kasnis
HARMONINGA SANTUOKA	25	D.S
VISUR REIKALINGAS SAIKAS	26	A. S.
PO VIENERIŲ METŲ JĖZUITŲ NAUJOKYNE	26	Andrius Valevičius
ĮDOMIAUSIAS MANO GYVENIMO ĮVYKIS	30	Alvydė Eitutytė
MERGAITĖ LIKO VIENA	31	E. Valmienė
TĖVYNĖJE	32	Vytas Butvila
KALBA	35	Juozas Vaišnys, S.J.
"LAIŠKŲ LIETUVIAMS EKSKURSIJA"	36	Red.

Šis numeris iliustruotas dail. Eleonoros Marčiulionienės tapybos darbų nuotraukomis. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1981 / SAUSIS – JANUARY / VOLUME XXXII, NO. 1

LAIKO VERTĖ

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Laiką matuojame metais. Pasibaigus vieniems ir atėjus kitiems metams, būtų pravartu pagalvoti apie laiko vertę. Pradėkime su arabų pasaka.

Vienas žmogus ėjęs per dykumą ir įkritis į prarają. Bekrintant pavyko jam pagriebti atskardyje augančią kero šaką, ir jis pakibo ore. Iš visos jėgos laikosi įsikibęs į tą šaką — gelbėtoją, bet jaučiasi ilgai taip neištversiąs. Bematanč šaka nulūš ar pavargs ranka, ir jis nugarmės į prarają. "Ak, kad nors valandėlę ilgiau, kad nors vieną akimirksnį..." Bet — o baisu! Jis mato: balta pelytė, iš kažkur atbėgusi, ima graužti tą jo laikomą šaką... Pagraužus bėga šalin, o jos vieton atbėga juoda ir vėl graužia. Ir taip juodvi darbuojasi pakaitomis, nesiliaudamos. Šaka eina vis plonyn ir plonyn. ..

Keleivis — kiekvienas žmogus. Šaka — tai mūsų gyvenimas šioje žemėje. Baltoji ir juodoji pelė — diena ir naktis — laikas.

Nežinau, ar šią pasaką sukūrusieji arabai tikėjo, kad yra dar ir kitas, amžinasis gyvenimas, ar manė, kad, šio gyvenimo šakai nulūžus, žmogus neišvengiamai krinta į bedugnę, į amžiną mirtį, be jokios prisikėlimo vilties. Krikščionims, kurie tiki prisikėlimą, tas šakos nulūžimas nebūtų toks tragiškas. Krikščionis savo gyvenimą gal verčiau palygintų ne su šaka, už kurios užsikibęs laikosi, bet su virve, kuri jį laiko pririštą prie žemės. Kai tos dvi pelytės virvę nugrauš, jis nekris į prarają, bet pakils aukštyn į tą gyvenimą, kuris niekad nesibaigs.

Tačiau to amžinojo gyvenimo laimė priklausys nuo to, kaip mes sunaudosime šiame gyvenime mums Dievo duotą brangiausią dovaną — laiką. Todėl visai teisingai sakoma, kad laikas yra toks brangus, kaip patsai dangus, nes tik gerai sunaudotas laikas mums dangų užpelnys. Kiekviena gerai sunaudota minutė mus vis labiau ir labiau artina prie dangaus, prie Dievo. Galima

ELEONORA MARČIULIONIENĖ

Močiutė (*V. Noreikos nuotr.*)

sakyti, kad laikas — tai Kristaus kraujo kaina. Jei Kristus nebūtų už mus miręs ir mūsų išganęs, tai laikas mums neturėtų jokios vertės, tai būtų tik siaubingas laukimas, kada, nulūžus gyvenimo šakai, krisime į prarają. Laikas mums būtų net kenksmingas, nes kiekviena minutė mus vis labiau ir labiau artintų prie mirties.

Laikas yra brangus, nes jį gauname lašelis po lašelio, akimirksnis po akimirksnio. Kaip greitai jis praeina! Bėgte bėga valandos, minutės, sekundės. Bėga dienos, bėga metai, kurie jau daugiau nebegriš. Jei laiką blogai sunaudojai, jis tau žuvęs amžinai!

Laikas gali būti iš mūsų kiekvieną akimirksni atimtas. Mes nežinome, kiek metų, dienų, valandų ir minučių dar turime. Kiekvienas akimirksnis gali būti paskutinis.

Laiką galime prarasti iš savo kaltės. Jį prarandame, nieko neveikdami, užsiimdami nenaudingais dalykais. Tuščios mintys, tuščios kalbos, tušti darbai — tai prarastas laikas. Koks nuostolis amžinybei!

Laikas prarandamas, jei, pavyzdžiui, valgydami, gerdami, miegodami ir atlikdami kitokius mūsų gyvenimui reikalingus veiksmus, jų neįprasminame gera intencija. Laikas prarandamas, kai darome gera, bet netinkamu laiku, netinkamu būdu, iš blogos intencijos. Jei dirbame, kai turėtume melstis; meldžiamės, kai turėtume ką nors kita atlikti. Prarandame laiką, kai darome ne tai, ko reikalauja mūsų pareigos, jei dirbame nenoriai, murmeldami, nepatenkinti, jei gera darome ne kilniais tikslais vadovaudamiesi, bet tik dėl žmonių, dėl savo garbės, pasididžiuodami.

Norint laiką gerai sunaudoti, naudinga turėti aiškią dienotvarkę ir jos ištikimai laikytis. Iš ryto turėtume atnaujinti gerą intenciją — visus dienos darbus paaukoti Dievui. Tokiu būdu galima įprasminti ir "tuščius" laikotarpus, pvz. kur nors eidami, ko nors laukdami ir pan. Pagalvokime, kaip mes apie laiką spręsimė, kai bus prisiartinusi paskutinė mūsų gyvenimo minutė.

Labai teisingai sakoma, kad jeigu esantieji danguje galėtų Dievą dar ko nors prašyti, tai, be abejo, jie prašytų, kad galėtų

bent trumpam laikui grįžti į žemę. Keista... Argi jie nepatenkinti dangaus gyvenimu, ar jiems žemiškasis gyvenimas labiau patinka? Oi, ne! Visiškai ne ta priežastis. Jie norėtų dar grįžti į žemę tik dėl to, kad ten jau jie labai gerai supranta šio žemiškojo gyvenimo prasmę ir laiko vertę. Amžinybėje laiko jau nėra. Ką jie, gyvendami žemėje ir vienaip ar kitaip sunaudodami laiką, užsipelnė, tai tą ir turi. Tad jeigu dar jie galėtų grįžti į žemę ir gauti bent trupučiuką laiko, jį sunaudotų taip, kad galėtų įsigyti kaip galima daugiau nuopelnų, kaip galima geriau pasirošti amžinybei, nes jie labai aiškiai dabar žino, kad amžinojo gyvenimo laimė priklauso nuo laiko išnaudojimo.

Dažnai žmogus mąsto ir norėtų žinoti, kaip praeis visas jo gyvenimas, kokia bus paskutinė jo gyvenimo diena, nuo kurios gali priklausyti visa amžinybė. Galima sakyti, kad kiekviena mūsų gyvenimo diena yra visas mūsų gyvenimas miniatiūroje. Kaip aš praleidžiu šią dieną, greičiausiai taip praleisiu ir visą gyvenimą.

Praeitis — jau ne mūsų. Kiek dar laiko turėsime ateityje — nežinome. Mūsų yra tik dabartis — ši diena. Kokia bus ši diena, tokia greičiausiai bus ir visa amžinybė, tad visos mūsų pastangos turėtų būti nukreiptos į šią dieną. Kartais žmogui atrodo gyvenimo našta nepakeliama. Taip sunku būti ištikimam savo pareigoms visą gyvenimą. Ta gyvenimo kelionė taip varginanti, sunki. Bet juk visa kelionė, nors ir ilgiausia, susideda tik iš trumpų žingsnių. Gyvenimas, nors ir ilgiausias ir vargingiausias, susideda tik iš trumpų valandėlių. Tad jeigu negalvosi apie kelio ilgumą, o tik apie žingsnio trumpumą, kelionė nebus sunki. Visas gyvenimas susideda tik iš trumpų malonumo ar skausmo valandėlių. Pakelti skausmą tik valandėlę, nėra sunku; atsisakyti malonumo, kuris tęsiasi tik valandėlę, taip pat lengva.

Atsiminkime, jog esame sutverti tam, kad *šiandien* savo darbu prisidėtume prie pasaulio pagražinimo ir patobulinimo, kad savo gyvenimo vakarą jį paliktume gražesnį, negu radome rytą, į jį ateidami.

Dalia Staniškienė

LAUKŲ GĖLĖ

Laukų gėlė geltona,
Supama vėjelio,
Aplankyta bitės,
Liejama vasaros gaivinančio lietaus!
Tu matai dangą, debesis ir saulę!
Tu nejauti skausmo, nevilties ir baimės. . .
Graži, rami
    Vėjelio supama,
        Bitutės aplankyta. . .

O aš kenčiu, bijau, bet ir myliu. . .
Tavo žiedelis atsuktas į saulę,
Bet saulė pasislėps už debesų,
Ir tu nulenksi galvą ir nuvysi. . .
    Teliks tik rudas stagarėlis, kur buvai. . .

O aš tiesiu rankas į Tą,
Kurio valia žydėjai:
Laukų gėlės geltonos nebėra –
Tik mažą valandėlę žiedo šypsena žavėjo...
    O aš, rankas iškėlusį i Ji,
        Su juo gyvensiu amžinai. . .

Juozas Almis Jūragis

TAU AČIŪ, KŪRĖJAU!

Tau ačiū, Kūrėjau,
už margą, įvairią
gyvenimo knygą,
už spindulį laimės,
už sopuli dygų. . .

Tau ačiū, Kūrėjau,
kad, silpnas užgimęs,
turiu dangaus žymę,
kad dvasią nemarią
nešu žmogaus kūne,
kad sielą vilioja
aukštybių pasaulis –

erdvių šviesūs plotai,
kalnų paslaptingos
didingos viršūnės,
kad žemės žiedais
ir grožiu sužavėtas,
ir pats suliepsnoju. . .

Tau ačiū, Kūrėjau,
kad saulę, lyg ženklą
malonės, man rodei,
kad neviltį tildei,
kad sutemoj guodei. . .
Žinai tik T u vienas,
kaip širdį man gelia,
kai vystu šešėliuos,
nerasdamas kelio.
Žinai tik T u vienas,
kaip, laime nušvitęs,
aš laikiu rytojaus,
nežemiško – kito. . .

Karolis Milkovaitis

PAKLYDĘS ŠAUKSMAS

Kodėl paklysta mano maldos šauksmas
Ir nepasiekia Tavo dieviškos ausies?
Kodėl tyra širdim aukotas skausmas
Negydo mano skausmo priežasties?

Juk palaidūną grįžusį priglaust žadėjai.
Ir nusikaltėliui kalne ryžais atleist. . .
Nejau man primeni, kai Tu kentėjai,
Aš piktas minioje šaukiau: “Nuteist!”

Verkiu, kai pamačiau Tave prikaltą,
Nors ašaras braukiau vogčiom,
Prikelk mane, daug kartų kaltą,
Bet leisk man būti Tavo dešinėj.

PALAIMINTAS, KAS NEPASIPIKTINS

CHIARA LUBICH

"Ir palaimintas, kas nepasipiktins manimi" (Mt n,6). Jėzus šiuos žodžius ištarė tada, kai Jono Krikštytojo pasiuntiniai Jį paklausė: "Ar tu esi tas, kurs turi ateiti, ar turime laukti kito?" Jėzus ta proga priminė pasiuntiniams, ką prieš keletą šimtmečių pranašas Izaijas pasakė, aprašydamas laiką, kada Mesijas turi ateiti: "Tada aklujų akys atsidadys, kurčiųjų ausys atsivers. Šlubis šokinės kaip elnias... linksma naujiena bus paskelbta beturčiams. .." Tuo laiku tie įvykiai pildėsi. Jis labai daug žmonių pagydė. Ženklas, kad išpranašautoji Izaijo Dievo karalystė jau prie vartų. Taip Jėzus įrodė, kad Jis yra tas, kurio Jonas Krikštytojas ir visas žydų pasaulis laukė. Jis dar pridūrė: "Ir palaimintas, kas nepasipiktina manimi". Ar tai neatrodo labai stiprūs tie žodžiai? Ar galima suprasti, ką Jėzus jais nori pasakyti? Kas gali juo pasipiktinti? Bet kaip tik tais laikais galėjo tai atsitikti. Žydų tikėjimas ir viltis būsimuoju Mesiju buvo savotiški. Jie įsivaizdavo Mesiją pagal savo troškimus ir galvoseną. Jie laukė galingo karaliaus, kuris atsisėstų į Dovydo sostą; jie laukė antžmogio, kuris išvartų romėnus ir atkurtų Izraelio valstybę; jie laukė tikros dangiškos būtybės, kuri sudrebintų dangų ir žemę. Vietoj to jie matė stalių ir taip kalbėjosi: "Bet ar jis ne staliaus sūnus? Ar ne Marija jo motina?" Ir evangelija priduria, kad juo pasipiktino. Žydai dar įsivaizdavo, kad Mesijas priverstų gerbti Dievo teises, būtų turėjęs pasmerkti nusidėjėlius, grasintų Dievo teismu ir išskirtų visus, kurie yra susitepę. O Jėzus bendravo su nepageidaujamais asmenimis, kurių būtų turėjęs vengti, kad nesusiteptų. Lankė tokius, kurie tuo laiku toje šalyje buvo laikomi Dievo nubaustais. Priartino prie raupsuotųjų, valgė su nusidėjėliais, skelbė evangeliją beturčiams. Kai Jonas Krikštytojas ir žydai laukia greitos, ant jų pakibusios Dievo rykštės ir keršto, Jėzus eina ieškoti paklydusios avelės, priima sūnų

vėjavaikį. Toks Jėzaus gyvenimo būdas juos apstulbina ir jiems yra nesuprantamas. Dėl to Jis ir įspėjo: "Palaimintas, kas manimi nepasipiktins".

Tada jie nežinojo, kad Dievo esmėje vyrauja meilė. Ir Jėzus atėjo jos apreikšti, nes Jis mylėjo žmones. Jis pats tapo žmogumi. Jis prisiėmė žmogiškus apsiribojimus dėl to, kad žmones mylėjo. Maišėsi tarp tų, kurie buvo reikalingi pagalbos. Daugiausia jiems ir kalbėjo. Jiems darė stebuklus. Dėl to žydų pasipiktinimas pasiekė aukščiausią laipsnį. Jis iš meilės pasidavė smurtui, norėdamas išgelbėti žmones būsimam amžinam gyvenimui. Jis surado būdą atsilyginti už visus.

Ir štai kryžiaus papiktinimas. Meilė visuomet buvo Jėzaus darbų skatintoja. Dievas yra Meilė, bet pasaulis to nesupranta. Nesileidžiant nuodugniau nagrinėti Jėzaus elgesio, visu paprastumu reikia suprasti tą paslaptį. Pasaulis nuteisė ir pasmerkė tokį Dievą. Jėzus buvo priverstas tarti: "Palaimintas, kuris manimi nepasipiktins".

Ką Jis tuo nori pasakyti? Jis nori užtikrinti, kad jeigu tiki Juo, kuris vykdo Senajame Testamente paskelbtus pažadus, nors gal ne taip, kaip tu galvoji; jeigu Juo visiškai pasitiki, nors Jo ir nematai; jei tavo sprendimas apie Dievą ir Jo darbus yra kitoks negu manoma, — atrasi tiesą, paaiškės Dievo planai, savo širdyje jausi, kad sutikai laimę, patirsi dieviškojo gyvenimo gelmes, pažinsi Jo meilės paslaptis bei dovanas ir galėsi jaustis palaimintas.

Tad kaip įgyvendinti Dievo žodį: "Palaimintas, kas nepasipiktins manimi"? Pirmiausia reikia pripildyti savo širdį dėkingumo, nes savo gyvenime, kurį dangus tau davė, turėjai laimės pažinti Jėzų, tikrąjį Dievą. Turi pareikšti savo džiaugsmą, savo palaimą, kad Jis įliejo savo gyvenimą į tavą. O paskui panaudok visus to dieviško susitikimo vaisius. Būk Jo mokinys, toks, kaip Jis nori. Įgyvendink visus Jo žodžius. At-

KAM SVIESTI AKMENĮ...

J. STRIMAITIENĖ

Gaivi pavasariška žaluma, padabinusi gatvėse liepas, gražiai derinosi prie šventiškai pasipuošusių žmonių.

Šalia manęs du jaunuoliai. Jis švelniai laiko jos ranką, ji kažką linksmai čiaučka, ir abiejų akys sklidinios laimės.

— Rado ką įsimylėti... Pažiūrėt į jį baisu, — kaip akmenį sviedė repliką čia pat stovinti moteris, kumštelėjusi savo kaimynę, kad ir ši atsikutų. Paskui jau šnibždėjo viena kitai į ausį.

Mergina atsisuko, aš taip pat atidžiau pažvelgiau į šią porą. Ji — lieknutė, švelnių veido bruožų, kažkuo miela ir patraukli. Jis — aukštas, tiesus, sportiško stiliaus, santūriai vyriškas ir... randais išvagotas kaklas, kurį šiek tiek slepia aukšta megztinio apykaklė. Ir rankų oda tokia pat. Neišdildomi nudegimo pėdsakai...

Netiesa! Į jį pažiūrėt visai nebaisu, kitaip — argi galėtų taip šviesiai žiburiuoti merginos akys. Mestas "akmuo" pataikė ar nepataikė, nes mergina repliką girdėjo?

Paplūdimys knibždėte knibžda. Šalia manęs kaitinasi saulėje dvi jaunos moterys, netoli abiejų vaikai stato smėlio pilis, krykštauja. Atrodo, kad tai išsilavinusios moterys. Ir staiga...

---

kreipk dėmesį labiausiai į Jo širdį, kuri nori tave padaryti panašų į Jį patį. Visiškai atsidėk Dievo ir artimo meilei. Pradėk mylėti kiekvieną žmogų atskirai, taip pat mylėdamas visus, kaip Jis nori, parodyk pirmenybę tiems, kaip ir Jis parodė, kai vaikščiojo šioje žemėje. Atverk savo širdį, ištiesk savo rankas, papenėk alkanus, patark, pamokyk, aplankyk kenčiančius. ..

Tai padarys tave panašų į Jį. Ir būsi Jo teisiamas, atsižvelgiant į meilę ir gailėstinumo darbus.

*Iš italų kalbos išvertė
kun. Antanas Sabas*

— Žiūrėk, kokia šlykštyne. Tokią figūrą žmonėms rodyt... Ir gėdos neturi.

— Nė su lazda manęs čia neatvartų, jei taip atrodyčiau, — pritaria kita.

Žvilgteriu neiškentusi: gerokai apkūni, tačiau tvarkingomis glaudėmis apsvilkusi moteris su paaugliu sūnum mėto margaspalvį pripučiamą kamuolį. Greit prie jų prisijungia dar keli vasarotojai, ir žaidimai tęsiasi. Ta apkūni moteris atėjo čia ne savo figūros pademonstruoti, atėjo, kaip ir visi, pabūti prie jūros, pasimaudyti, pasideginti saulėje.

Kirpykloje eilutė. Visos moterys kantriai laukia. Ateina dar dvi merginos, kreipiasi į kirpėją, ar negalinti jas kaip nors greičiau sušukuoti — labai skubančios. Kirpėja purto galvą — ne. Merginos laukia. Į kėdę sėdasi garbingo amžiaus pasidabruotais plaukais moteris, po jos kita jos vienmetė.

— Dėl šitų žilių reikės tiek laukti.

— Ir kam tokioms šukuosenos?

Repliką girdėjo kirpėja. Dailiai sušukavusi senutes, ji grįžteli merginų pusėn ir taria:

— Tai pati madingiausia plaukų spalva. Ir svarbiausia — natūrali.

Senutės išėjo švytinčiais veidais.

Parko taku lėtai tipena du senukai. Netoli fontano ant suolo prisėda. Senutė, užsidėjusi akinius, ima skaityti atsineštą žurnalą, jis trumpam laikui nueina į paviljoną ir grįžta su saldinių dėžele. Abu vaišinas, šypsosi, malonu į juos žiūrėti.

— Irgi mat meilė... — išgirstu praeinančių moterų sviestą repliką.

— Ar seniai čia savąją užkasė. Šlykštynės. ..

Aš pažįstu šiuos žmones. Žinau, kad jie nuo seno gyveno kaimynystėje. Ji pirmiau, jis prieš metus palaidojo žmoną. Neseniai susituokė. Nejaugi žmonės neturi teisės būti kartu, kai jiems septyniasdešimt?

GYVENIMO STAKLĖS

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Protarpiais lietuvių suruošiamos audinių parodos. Jų lankytojai grožėdamiesi pamato, ką gali padaryti kruopščios kai kurių audėjų rankos. Anksčiau mūsų šalies gyventojų veik viskas buvo audžiama namie: ir viršutiniai drabužiai, ir marškiniai, ir rankšluosčiai, ir lovos baltiniai, ir užtiesalai. Lietuvos sodybos negalėjai įsivaizduoti be staklių. Šiandien laikai pasikeitę: su mažomis išimtimis perkama, kas austa fabrikų.

Bet taip dalykai pakito tik gamtinėje srityje. Antgamtinėje, arba Dievo karalystės, srityje jie liks, kaip buvo nuo amžių, būtent kad kiekvienas žmogus yra audėjas. Savo gyvenimo audinio nenusipirksime, nuėję į jokią krautuvę, jo negali už mus padaryti joks fabrikas. Mums skirta jį austi patiems.

Kažin kas čia yra staklės, kas apmatai, kas šeiva ir šaudyklė, nytys ir skietas, riečiant apie veleną savo gyvenimo audeklą? Iš eilės į tai ir pažiūrėkime.

Staklės — tai vietos, kuriose gyvename. Juk jose mes tartum sėdime, kaip audėjas staklėse. O mus supančios tų vietų sąlygos ir aplinkybės — tai gijos, kurios yra staklėse ištempti siūlai. Vieni žmonės iš savo gyvenimo sąlygų ir aplinkybių nusiaudžia puikų kilimą, dailią juostą, raštuotą drabužį: tokį audeklą, kad žvelgiamo su pasigėrėjimu. Kitų staklėse, atvirksčiai, tokių pat ar panašių sąlygų ir aplinkybių gijos tepasidaro eilinė, niekuo nepasižyminti pilka medžiaga arba net tokia šiurkščiai grubi ir raižanti, kad kelia pasibaisėjimą. Paimkime porą pavyzdžių.

Štai šv. Pranciškus Asyžietis. Nors buvo prieš septynis šimtus metų, jo gyvenimo audeklas toks traukliai puikus, kad ir šiaudien susižavėję teberašo apie jį knygas net Dievo netikintys ateistai ir agnostikai. Daug buvo tuo metu Italijoje, gal net pačiame gimtajame Asyžiuje, turtingų pirklių, kaip jo tėvas Petras Bernardonė. Ir šiemis augo sūnų, supamų tokių pat sąlygų ir aplinkybių. Bet kuris jų išsiaudė tai, ką Pranciškus? Nieko,

kas net iš tolo būtų panašu. Šiandien jų nežinome nė vardo. Jie liko prisiplakę prie žemės blizgučių, pigių draugysčių, aptemdyta akimi ir apkurtusiu vidumi apie Dievą pasakojančiai gamtai; trumpai, nuėjo su minia. O Pranciškus atsiplėšia nuo prabangos, galimos semtis saujomis savo paties tėvo namuose, nusivilkęs atiduoda net gautus drabužius. Moja ranka į buvusių sėbrų patyčias ir liežuvius. Jo sielos stygos virpa nuo gamtos grožybės ir gelmės, Kūrėjo ten idėtos, kaip liudija ir šiaudien žavos nepraradusi jo *Saulės giesmė*. Jis sugalvojo ir Kalėdų prakartėlę, kuri netrukus paplito po visą pasaulį ir rado jaukią vietą kiekvieno širdyje, seno ir jauno. Todėl dangaus parodoje, kai Paskutiniame teisme bus prieš visą pasaulį atskleisti ir išstatyti kiekvieno darbai, anų audeklas bus koks paprastas eilinis drabužis, gal net pigus pakulinis maišas. O Pranciškaus Asyžiečio švies ir spindės jo paties, gimtosios šalies ir visos Bažnyčios pasididžiavimui.

Štai kitas pavyzdys — mažoji Kūdiko Jėzaus Teresė, mirusi pačioje praėjusio šimtmečio pabaigoje ir po keliolikos metų paskelbta šventąja. Daug buvo tuo metu Prancūzijoje jaunų mergaičių, supamų panašių sąlygų ir aplinkybių. Bet ką išsiaudė jos? Suvis nieko ypatinga, kai kurios gal net daug žema ir gėdinga. O Teresės staklėse iš tų gijų išėjo toks audinys, kad sužavėjo ir tebežavi tūkstančius žmonių. Jos biografinė *Sielos istorija* išversta į visas žinomesnes pasaulio kalbas, ir į lietuvių. Tos mergaitės gyvenimo audinys toks švelniai trauklus, kad vilioja didelį ir mažą. Vienas rašytojas, Mauricijus de Waleffe, sako: "Nuvykau į Teresės gimtinę Lisieux kaip skeptikas, perskaičiau jos *Sielos istoriją* ir pasijutau sukrėstas nuostabos. Likau su stipriai paliestu ir sužavėtu vidumi". Kam buvo proga aplankyti Teresės gimtajį miestelį, tam lieka giliai įstrigę atmintin ir širdin tos tauriasielės mergaitės vaikščioti takai,

gimtieji Buissonnets namai ir sodo suolas, kur kalbėjo tėvui jaučianti Dievo kvietimą, ir aukso kasos, nukirptos stojant į vienuolyną, dabar saugomos kaip relikvija. ..

Nė vienas negalime teisintis: "Bepiga jiems. Bet man? Kur aš ten ką ypatinga savo gyvenimu išausiu, kad mano staklėse vien paprastos gijos!" Jei audeklas išeina menkas, kalti ne siūlai, bet audėjas. To moko du ką tik duoti pavyzdžiai. Prie jų galime pridėti dar trečią, mūsų visų širdžiai brangų — šv. Kazimierą. Lietuvos ir Lenkijos valstybę valdė ne vienas karalius. Jų rūmuose augo daugelis sūnų, supamų tokių pat valdovo dvaro sąlygų ir aplinkybių. Tad visų gijos buvo labai panašios. Bet ką iš jų nusiaudė anie, ir ką šv. Kazimieras? Anų daugelis nugrimzdę į istoriją, vargu kieno beminimi. O Kazimiero vardu šią dieną didžiudamosios puošiasi bažnyčios, draugijos ir parapijos, jo globos šaukiasi kariuomenės pulkai. Kodėl? Ogi kad iš tų savo staklėse rastų gijų išsiaudė tokį audeklą, jog džiugina net dangaus angelus, yra ne tik mūsų tėvynės, bet ir visos krikščionijos puošmena.

Esame Dievo pasodinti į gyvenimo stakles ir iš save supančių sąlygų bei aplinkybių, tartum gijų, kiekvienas daromės audinį, kuris Paskutinio teismo dieną bus viešai išstatytas parodai dangaus dvare prieš visą pasaulį. Iš tikrųjų jis jau dabar, dar tebeaudžiamas, žmones žavi arba baido. Todėl mums ne vis tiek, ar tas audinys išeis kaip koks brangus raštuotas kilimas, ar pigus pakulinis maišas. Apie anas gijas matėme vieną faktą: kad tokios pat ar panašios vienu staklėse virsta tartum koku pasigėrėtinu spalvotu kilimu, dailiai raštuota juosta, o kitų — vien eiline, niekuo nepasižyminčia pilka medžiaga, gal net atstumiamai raižančia ir bjauria. Kodėl taip yra? Kodėl iš tokių pat ar panašių gijų, arba apmatų, vienu staklėse pasidaro didžios vertės, kitų — menkos rūšies audeklas?

Bene svarbiausia priežastis yra audėjo elgesys su tais apmatais, tiksliau pasakius, apie juos galvojimas, tą elgiasį keliantis.

Audimas, kaip kiekvienas kitas užsiėmimas, tik tada dailus, kai mylimas, nes tuokart daroma kruopščiai, džiugiai, tobulai. Kur kas nors atliekama vien atžagaria ranka, stenant ir spjaudantis, ten ir rezultatas išeina apkautes, su daugybe kliaudų, skylėtas, gal net bjaurus pažiūrėti. Tad staklėse toks išeina audinys, koks audėjo elgesys. O elgiasi su apmatais pagal tai, kaip apie juos galvoja. Giliai ir gyvai tikinčiam krikščioniui jį supančios ir iškylančios sąlygos bei aplinkybės yra tartum brangiavertės gijos, suplanuotos išmintingojo Kūrėjo ir mylinčio dangaus Tėvo, kad iš jų kiekvienas austume puošnų drabužį Dievo karalystės rūmams, darantį garbę mums patiems. Todėl jas, ir tamsias, ir šviesias, su pagarba priima, kruopščiai naudoja, su meile audžia ir už viską dėkoja. Ko stebėtis, jei išeina toks puikus audinys, kaip Kazimiero, Teresės, Pranciškaus?

Tačiau taip savo gyvenimo sąlygas ir aplinkybes ima ne visi, tik maža dalis. Daugeliui jos—ne Dievo rankos planuota brangenybė, o vien atsitiktinybė: grynos laimės sauja arba aklos lemties smūgis. Todėl, kai sąlygos ir aplinkybės tamsios, jie pyksta ir draskosi, o kai šviesios — dūksta ir trankosi. Ko stebėtis, jei pykstant ir draskantis pats audeklas išeina sudrįskęs? O dūkstant ir trankantis, visa nukreipus į savo malonumus, vaikantis pigios laimės, ir tai, kas audžiama, išeina susikraipę, ir pigios kokybės. Kaip kas į save supančias sąlygas ir aplinkybes žiūri, taip su jomis ir elgiasi. O kokiu būdu elgiasi, toks iš jų išeina ir audeklas.

Pasiaiškinus priežastį, nebloga pridėti pavyzdį. Tiesa, trejetą pavyzdžių jau matėme iš šventųjų. Bet šventieji irgi todėl taip gražiai audė, kad jiems patiems švietė didysis pavyzdys — Viešpats Kristus, į žemę nužengęs ir žmogumi tapęs Dievo Sūnus. Jis mus puikiai moko, kokiu būdu žvelgti į savo gyvenimo sąlygas ir aplinkybes, būtent jau sakytu: kaip brangiavertės gijas, suplanuotas išmintingojo Kūrėjo ir mylinčio dangaus Tėvo, todėl privalomas su pagarba priimti, kruopščiai naudoti, su meile austi

ir už visa dėkoti. Iš Atpirkėjo tai kaip tik ir šviečia.

Kurioje vietoje beskaitytume evangeliją, tuojau krinta į akis Kristaus bruožas, kad į visa — ir savo paties gyvenimo kelią, — žiūrėjo kaip nuo amžių dangaus Tėvo suplanuota, Pakartotinai sakydamas apaštalams, kokios baisybės jo Jeruzalėje laukia, nurodo, jog reikia, kad taip įvyktų. Kas jam ar mokiniam atsitinka, su kokiomis sąlygomis ir aplinkybėmis susiduria, jo lūpose žodžiai: tokia yra mane siuntusio Tėvo valia. Tas sąlygas ir aplinkybes jis su pagarba priėmė, kruopščiai naudojo skelbti ir plėsti Dievo karalystei, su meile audė ir už visa dėkojo, neišskiriant pačių tamsių savo gyvenimo valandų. Net savo kančios išvakarėse, matydamas, kaip už valandos bus Judo išduotas, Petro išsigintas, priešų surištas ir surakintas, vėliau išjuoktas, apspjaudytas ir atiduotas budeliams, jis už Paskutinės vakarienės stalo iš širdies dėkoja, kaip jo atminimui įrašyta Mišių konsekracijos žodžiuose.

Kristaus pavyzdys geras dar kitam dalykui — išmušti iš po kojų kai kurių žmonių teisinimuisi. Dažnas galvoja: jei man būtų buvę duota gyventi ten ir ten, jei būtų tinkamesnės sąlygos, netrukdytų va šios aplinkybės, tai ir aš mokėčiau dailiai savo gyvenimą austi, gal net eiti šv. Kazimiero,, šv. Teresės ar šv. Pranciškaus keliais... Atsiminkime, kad Kristus, atėjęs į žemę, nerado sau palankių aplinkybių. Atvirkščiai, sutiko labai daug priešybių nuo pat gimimo valandos, kaip žinome iš įvykių Betliejuje. Vėliau mokant, draugų snaudimas, minios pasyvumas, priešų šmeižimas lydėjo jį kone kiekviename žingsnyje. Bet jis nesakė: jei būtų tai ir tai... Džiugiai ir dėkingai audė tai, ką rado. Kristus yra žmogaus kaip audėjo idealas: iš labai neidealių sąlygų ir aplinkybių padaryti idealų audinį Dievo karalystei.

Kurie augome Lietuvos kaime, atsimeiname, kaip motina ar sesuo, įsinešusios stakles, ką nors ausdavo. Būdami vaikai, gaudavome darbo ir mes: atsisėdus prie verpiamojo ratelio, pritrinti šėivas. Kas yra

šėiva, žinome visi. Tai vienokio ar kitokio pavidalo virbas, ant kurio suvynioti siūlai, audžiant skersai kryžiuojami pro išilgai einančias gijas. Paprastai šėiva dedama į šaudyklę, kad būtų galima ją greitai ir patogiai narstyti iš vieno gijų krašto į kitą. Tos išilgai einančios gijos vadinamos apmatais, o skersai iš šėivos kryžiuojami siūlai — ataudais. Kokia svarbi audžiant šėivos reikšmė, akivaizdu kiekvienam. Be jos skersai kryžiuojamų ataudų apmatai liktų vien padrikos gijos. Mes visi vaikščiotume apsirengę ne drabužiais, o nukarusiais palaidais siūlais.

Matėme, kaip svarbu deramai žvelgti į savo gyvenimo sąlygas ir aplinkybes. Bet tai dar ne viskas. Net jei žiūrime į jas tikėjimo akimis, tos Dievo mūsų kiekvienam suplanuotos ir skirtos gijos liks vien palaidi apmatai, jei jų nekryžiuos iš šėivos einantys ataudai, kurie yra mūsų mintys, žodžiai ir darbai. Juk iš tikrųjų ką žmogus, susidūręs su sau duotomis ar iškylančiomis sąlygomis ir aplinkybėmis galvoja, sako ir daro, tokį ir audeklą iš jų nusiaudžia. Mintys, žodžiai bei darbai kaip tik ir nulemia mūsų audinio kokybę: ar jis vertingas, ar pigus, dailus ar grubus. Ne kas kita, o jie mūsų audinį gražina arba bjaurina.

Šie trys dalykai — mintys, žodžiai ir darbai — glaudžiai vienas su kitu susiję, tartum suverpti į vieną ataudų siūlą. Bet mums bus pravartu į kiekvieną žvilgterti ir atskirai. Kaip sakytą, audžiant šėivos siūlo didžiai svarbi reikšmė, todėl verta jį apžiūrėti papluoščiui. Čia ir vėlesniuose numeruose pažvelgsime į jį pirmiausia iš minčių, paskui iš žodžių ir galiausia iš darbų pusės.

Gijos ataudžiamos tuo, kas šėivoje. O joje yra tai, ko privyniojama arba, įprastu žodžiu, pritrinama. Kokio siūlo, iš kokio kamuolio šėivą pritrinsi, tokiu ir savo audeklą išdabinsi. Tuo tarpu tėra vietos trumpai pasvarstyti pirmajai to trilypio siūlo daliai, būtent mintims. Nuo minčių pradėti gal ir geriausia. Juk žmogaus mintys, galima sakyti, diriguoja visą jo gyvenimą: žiaurios veda į smurtą, neskaisčios tempia į purvą, kilnios veda į aukštį, naudingos žeria

MEILĖ, JOS PSICHOLOGIJA

ALEKSANDRAS A.

Meilė—labai svarbus, reikšmingas žmogaus jausmas. Ir labai sudėtingas. Tai jausmų, intelektualių pergyvenimų, pojūčių, visapusiško aktyvumo kompleksas, kurio dėka žmogus peržengia savojo "aš" ribas. Susilieiti su kitu žmogumi, ypatingu būdu jį pajauti, įsijausti į jį, tapti jo dalimi, neprarandant savo individualybės, savo "aš".

Kokios svarbiausios sudedamosios meilės dalys ir kokie jos požymiai?

Visų pirma — tai pats neegoistiškiausias aktas, atsidavimas kitam žmogui be jokių sąlygų.

Mylimam žmogui mes atiduodam savo jausmus, suvokimą, interesus. Ir kuo daugiau žmogus duoda, tuo daugiau visko lieka ir jam pačiam. Tai kito žmogaus ir savęs pažinimas per bendravimą su juo. Juo labiau, kad tai nepaprastas pažinimas. Tai žmogaus esmės pažinimas, jo pačių geriausių galimybių, jo asmenybės, apsivaliusios nuo atsitiktinio, praeinančio, pažinimas. Pagaliau tai pagarba kitam žmogui. Priėmimas jo tokio, koks jis yra, su jo teise į savąjį tobulėjimo kelią, laisvę, be bandymų pakeisti jį, perauklėti. Tai *atsakomybė* už tą žmogų, netgi didesnė už save. Tai rūpestis juo. Jei gu motina nesirūpina savo vaiku, mes nepatikėsime, kad ji myli jį. Taip ir su meile. Pabandykime iš jos atimti nors vieną anksčiau minėtų komponentų, ir ji taps nepilna.

---

tai, kas gera, piktos į kerštą varo, žioplos kvailiu padaro.

Minčių žmogaus vidus pritrinamas pro pojūčių angas. Ar ne tiesa, kad mūsų vidaus pasaulyje — vaizduotėje, atmintyje, ilgėjimėsi, protavime — yra tai, kas regėta, girdėta, liesta, ragauta, trumpai — kas įėjo pro mūsų penkių pojūčių duris? Įėjo, tartum į šėivą prisitrynė iš didžiulio įvairiopo kamuolio, kuris yra pasaulis. Iš jo pro savo pojūčių angas, svarbiausia pro akis ir ausis, mūsų vidus gauna savo mintis, trinasi jų šėivą.

Meilė tarp vyro ir moters, merginos ir jaunuolio, būtent erotinė meilė, turi savyje dar keletą papildomų komponentų. Pirmiausia noras kuo maksimalinės vienybės su mylimuoju. Tokio siekimo nebūna tėviškoje meilėje. Erotinė meilė reikalauja ypatingo išskyrimo, kai tuo tarpu tėvai gali vienodai mylėti visus savo vaikus. Moteris arba vyras siekia mylėti *tik vieną žmogų*. Ir galų gale erotinė meilė siekia intymaus artumo, kūniško suartėjimo, specifinės lytinės meilės.

Reikia būtinai pasakyti, kad meilė, kiek ji priklausytų nuo mūsų įgimtų savybių, yra beveik nuo mūsų nepriklausoma. Norime mes to ar nenorime, kažkokiame mūsų asmenybės išsivystymo laipsnyje jinai prasi-verš. Mes išsimylime tik iš savo vidinio poreikio mylėti. Ir gali pasitaikyti, kad išsimylime visai netinkamą, tos meilės nevertą žmogų. Bet vėlgi — kuo turtingesnė žmogaus natūra, kuo didesnės galimybės pažinti mylimą žmogų, didesnės galimybės juo rūpintis, tuo mūsų meilė gali būti galingesnė ir gilesnė.

Pasirodo, mylėti ir būti mylimam ne taip jau paprasta. Tos pastangos iš mūsų daug pareikalauja.

Ir meilė, pilnavertė, sudėtinga, žmoguje formuojasi pamažu, iš lėto, etapais. Kiekvieno žmogaus meilės istoriją sąlygiškai galime suskirstyti į 4 etapus.

1. *Meilės kūdikystė*. Tai periodas, kuris trunka maždaug iki 12 metų. Jo būdingiausi bruožai: schematiškumas, meilės abstraktumas. Siame amžiuje įsivaizduojama meilė nekonkreči, neindividualizuota. Vaikas dar negali suvokti nei savo meilės, nei savo meilės objekto kaip individo. Vaikas turi poreikį meilei apskritai. Jo meilėje ypač daug fantazijos, oro pilių, princų ir princesių. Erotinis aspektas kol kas užima labai nedidelę tos meilės dalį. Apie ją vaikas turi dar mažesnę suvokimą, kaip apie meilę apskritai. Šitas periodas jausmų formavime užima

ne mažiau reikšmingą vietą kaip ir kiti periodai. Dabar formuojasi asmenybė, jos sugebėjimai kurti, pažinti, gerbti, tai yra tokios savybės, be kurių pilnavertė meilė toliau neįmanoma. Jeigu tos savybės dėl kurių nors priežasčių nesivysto ar vystosi nepilnai — susidaro rimtas pavojus. Pavojinga, jeigu tas periodas užsitęsia iki 15-20, o kartais ir daugiau metų. Tada meilėje žmogus labai ilgam užsibūna oro pilyse. Dėl vaikiško meilės suvokimo jis negali arba bijo surasti konkretų žemišką žmogų, kurį būtų galima mylėti ir būti mylimu, kurio meilė keistų ir jo paties asmenybę, pradėtų naują jos formavimosi etapą. Pasakų pasaulis — svarbus žmogaus gyvenime, bet realus gyvenimas svarbesnis, sudėtingesnis, turtingesnis ir įdomesnis.

2. *Meilės vaikystė.* Jos amžius maždaug nuo 13 iki 18 metų. Ji prasideda tuo momentu, kai žmogus vieną kartą pamilsta konkretų asmenį.

Šito periodo ypatybės meilės jausmas be galo intensyvus. Jaunas žmogus per labai trumpą laiką nepaprastai pasikeičia, tiesiog tampa kitu, perlipa per savo senąjį "aš". Meilė tampa pačiu svarbiausiu faktoriumi jo gyvenime. Deja, šis jausmas be galo vienusiškias. Jis pats, tas jausmas, svarbesnis už žmogų — meilės objektą. Tame žmoguje jis mato idealą, tai, ką būtent trokšta matyti, ne tai, kas yra iš tikrųjų. Kartais visai nemato to žmogaus, jį visą užvaldo vien savi pergyvenimai. Iš dalies dėl to jauną žmogų sukausto baimė, jis darosi drovus, pasyvus. Jeigu pirmasis periodas paprastai neįvertinamas žmogaus gyvenime, tai antrasis — dažniausiai pervertinamas. Ir tame slypi visi jo pavojai.

Šitą meilę mes vertiname kaip meilės viršūnę. Tai meilė, kuri esą nepasikartojanti, "stipresnė už visas", vėlesnė meilė — tik blyškus jos šešėlis. Aišku, pirmąją meilę pervertiname. Stengiamės jos laikytis įsikibę. Bandom "bet kuria kaina" įsigyti meilės objektą, kaip nuosavybę. Bandome meilę išlaikyti jos pirmykštėje ekstazėje, be galo intensyvią.

Visa tai gali sulėtinti teisingą meilės rutuliojimąsi. Suprantama, kad jausmai, pergyvenimai šitame periode yra iš tikrųjų labai intensyvūs, labai ryškūs. Šitas amžiaus periodas ypatingai išsiskiria jausmų turtingumu ir tikru meilės "alkiu". Kaip ten bebūtų, bet meilė šiame periode negali žmogui duoti tiek, kiek iš jos tikimasi, tiek, kiek ji mums savo palaimos pažeria vėliau.

Tai paaiškinama tuo, kad žmogus dar nemoka meilės "kalbos", jis nemoka išreikšti savęs, savo jausmų, negali giliau bendrauti, nemoka savęs sutapatinti su kitu žmogumi.

Dėl to pirmoji meilė — dažniausiai "nelaiminga meilė". Jauni žmonės nesugeba teisingai pasirinkti meilės objekto. Nemokėjimas bendrauti veda į nesupratimą ir nesusipratimus, daro nuoskaudas, sukelia pavydą, konfliktus.

Taigi meilės kūdikystė reikalauja sau jautraus dėmesio, bet ne idealizacijos. Meilė dar augs, šakosis, turtės. Dėl to nepatariam skubėti su prisipažinimais meilėje. Prisipažinimai įpareigoja, o po to pasirodo, kad meilės objektas neatitinka idealo, kad bendrauti sunku. Meilė šitame periode visada sukelia aplinkinių smalsumą. Ir dėl to nesėkmės gali sukelti nereikalingų komentarų, pašaipėlių. Jos bus tuo skaudesnės, kuo giliau pagrįstos.

Kaip sakiau, jauni žmonės tuo metu būna ypač drovūs, nedrąsūs. Nereikia skubėti šitų bruožų atsikratyti.

Reikia pridurti, kad dauguma jaunų žmonių pergyvena keletą susižavėjimų, kai kada vienu ir tuo pačiu metu. Tai padeda žmogui palyginti savo jausmus, juos valdyti.

Apskritai, šitas amžiaus periodas, jei dar pridursime, kad jaunas žmogus turi mokėti valdyti save, sąmoningai tvarkyti savo jausmus, žinoti, kas yra savikontrolė, gali tapti lemiamuoju etapu jo asmenybės išsivystyme.

3. *Meilės jaunystė.* Ji prasideda tada, kai jauni žmonės patiria visus tuos jausmus, išgyvenimus, būdingus meilei, bet jau moka juos išreikšti, išsakyti tiek bendraudami intelektualiai, tiek intymioje, lytinėje meilėje. Šiame periode nusistovi pastovus ryšys tarp

vyro ir moters. Žmonės vis giliau pažįsta vienas kitą, visą kito sielos turtingumą ir savo silpnybes. Šiame periode jau įmanomas kuo pilnesnis sutapatinimas savęs su kitu žmogumi, persikūnijimas į kitą žmogų, mokėjimas džiaugtis mylimojo artumu, vertinti, branginti, kam dar nebuvo pribrendę ankstesniuose perioduose. Bendravimo džiaugsmas, noras keisti save, darytis geresniu — yra būdingiausias meilės bruožas. Taip, šitas periodas daugiausia duoda žmogui, bet jis daugiausia ir pareikalauja iš mūsų. Dažniausiai dabar individas pajunta savo netobulumą, netobulumą žmogaus, kurį myli, dargi praranda tikėjimą meile, tik šį kartą daug sąmoningiau suvokdamas kodėl.

Dažnai vienas iš mylinčiųjų žūt būt užsigeidžia tapti tokiu, koku jį nori matyti mylimas žmogus, ir tuo pačiu lyg tapti jo nuosavybe. Arba atvirkščiai: paversti savo nuosavybe kitą žmogų. Tai pasireiškia reikalavimu: "Jeigu tu mane myli, tu privalai..., gera žmona turi būti tokia". Tokiu atveju griūva viena pagrindinių meilės sąlygų — pagarba. Per didelis prisitaikymas prie kito žmogaus apvagia asmenybę, nuskurdina ją. Ir dėl to ji ilgainiui darosi nepilnaverčiu partneriu meilėje. Pasipriešinimas tokiems reikalavimams sukelia konfliktus, prievartą — didžiausią meilės priešingybę.

Pavojingas ir susižavėjimas "meilės menu", "meilės technika", vietoj tikrosios meilės. Malonumai, kuriuos patiria besimylinčiai, turi būti meilės rezultatas, bet ne jos tikslas. Meilės laimė daug sudėtingesnė ir didesnė, negu jutiminiai malonumai. Vien geidulio patenkinimas arba "techninė meilės pusė", ypač jeigu tuo dar piktnaudžiuojama, sukelia bodėjimąsi, persisotinimą, o jautresnius žmones net sudirgina. Geriausias vaistas prieš tokį reiškinį — savarankiškas, kuo didesnė besimylinčių nepriklausomybė. Ir būtinai laikytis principo: meilėje visų pirma duoti, o tik paskui imti.

4. *Subrendusi meilė.* Ji būna tarp žmonių, ilgą laiką pragyvenusių santuokoje. Šiame periode meilė pasiekia savo viršūnę, nors išoriškai jos beveik nepastebi, dargi su ja apsipranta ir jos neįaučia patys besimy-

lintieji. Kokie jos charakteringiausi bruožai? Visų pirma mylimas žmogus realiai priimamas toks, koks jis yra — su savo visais privalumais ir ydomis. Jo ydos, kurios dažniausiai glaudžiai siejasi su dorybėmis, negąsdina ir neatstumia, bet atvirkščiai — kai kurie trūkumai tik sustiprina meilę. Žmogus, kuris mus myli, mummyse pastebi ir atranda daug daugiau gera, negu mes patys apie save žinom. Ir dėl to mes daromės geresni, nes mylintis žmogus, pažindamas mūsų galimybes, išprovokuoja mus gėriui. Štai kodėl tiek daug mylimų žmonių, išvydę save naujomis, mylinčio akimis, keičiasi ne dienomis, bet valandomis: iš nepasitikinčio, drovaus, suirzusio, niūraus pesimisto tampa ramiu, pasitikinčiu, stipriu žmogumi. Tai dar vienas meilės stebuklą.

Saugoti žmogų nuo jo paties trūkumų, padėti jam įveikti juos ir tuo pačiu tobulėti — tik tokia meilė gali vadintis didžiuoju amžinosios kūrybos aktu. Be galo didelės galimybės kūrybai atsiveria ir auklėjant vaiką. Tėvai moko savo vaiką matyti ir pasiimti viskuo, kas gera, kas yra juose pačiuose, ir šitaip tveria naują žmogų, geresnį už save. Ir tuo pačiu kuria ir patys save.

Subrendusi meilė taupi žodžiams. Ji mažakalbė, bet užtat dosni darbais.

Turi ir šitoji meilė savo pavojų. Pirmasis — tam tikras apsipratimas su tuo jausmu, lyg jis būtų savaime suprantamas ir natūralus. Pamištama, kad meilė reikalauja nuolatinio dėmesio, kai kurių sąmoningų pastangų.

Antras pavojus — pagunda naujai meilei, naujam žmogui, dažnai jaunesniam, su ryškesniais jausmais, nežinomybės elementais, rizikos, noro pakartoti meilės vaikystę ir jaunystę. Bet dažniausiai toks bandymas, sugriaudamas brandžiąją meilę, apvilia: po sudėtingos, pilnutinės meilės žmogus negali grįžti į praeitį ir naująja meile džiaugtis taip, kaip jaunystėje.

• Albanijoje, kalėjime, buvo nužudytas katalikų vyskupas Cova. Jis slapta lankydavo kalėjimus ir mirties dieną viename kalėjime aukojo Mišias. Jį nužudė komunistų sukurstyti kaliniai.

“AMERIKOS OBERAMMERGAU” APLANKIUS

HENRIKAS STASAS

Šiltų spalvų kaskada driekiasi per Ozarkų kalnyną, skelbdama ten rudens pradžią. Kaip dailininko paletėje, žalių ir mėlynų spalvų dugne vietomis iškyla ryškūs, nesimetriški, raudoni, geltoni ir varinės spalvos lopai, kurie visą kalnyną padengia akvoriančiu kilimu. Tokia romantiška panorama tūkstančiais vingių veda kelias per mažąją Arkansas Šveicariją į septynių šaltinių miestą Eurica Springs. Magiškas šaltinių gydymas buvo žinomas jau indėnams. Jie šia gydymo galia labai tikėjo ir čia suveždavo ligonius nuo įvairių ligų pagydyti. Reikšdami nepaprastą pagarbą šaltiniams, net priešingų genčių vadai čia nedrįsdavo kelti kokių nors ginčų ar kovų. Mat jie bijojo, kad didžioji kalnų dvasia nesupyktų ir neišdžiovintų šaltinių.

Tai, žinoma, buvo indėnų viešpatavimo laikais. Šiandien Eurica Springs kitom atrakcijom vilioja turistus. Šiandien ši vietovė virto Arkansas valstijos kultūriniu centru, kuriame ištisus metus kultūriniai meniniai renginiai sutraukia daugybę turistų iš viso krašto.

Tad nenuostabu, kad Eurica Springs vis daugiau apsigyvena meniškai nusiteikusių žmonių ir čia randa tinkamą aplinką ir jaukią atmosferą savo kūrybai.

Iš seno čia tarpsta įvairūs liaudies menai ir amatai: čia kalnų drožinėtojai ir liaudies skulptoriai į medį perkelia savo lakią vaizduotę, stiklo pūtėjai įvairiom formom išraito stiklo ornamentus, o ką bekalbėti apie muziką, kuri čia daugiausia reiškiasi liaudies muzikos ir šokių festivalių fone.

Savotiška muzikinė atmosfera veikia čia visus gyventojus, kurie vakarais dažnai susirenka miestelio parkuose ir surengia koncertus, dažnai besitęsiančius iki vidurnakčio. Įvairių įdomybių šioje Arkansas Mažoj Šveicarijoj yra be galo, ir kiekvienas čia randa ko nors savo jausmams ir skoniui patenkinti. Tačiau Eurica Springs būtų šiaandien daug skurdesnė, jei Eina ir Gerald

Smith nebūtų čia savo projektų įgyvendinę, kurie taip ryškiai yra pakeitę šio miestelio kultūrinį ir ekonominį veidą.

G. Smith, žinomas Kalifornijos pamoklininkas, misijonierius ir kultūrininkas, kartą su savo žmona keliavęs per Ozarkų kalnus, jais taip susižavėjo, jog nutarė čia apsigyventi ir savo seniai išsvajotus sumanymus įgyvendinti. Būdami idealistai, jie čia nesiekė komercinių tikslų, bet svajojo, kaip geriausiai būtų galima apsaugoti krikščioniškąją civilizaciją ir šio krašto žmonių dvasinį lobį. Jie žinojo, jog amerikiečių gyvenime vyrauja du principai: krikščionybė ir konstitucinis amerikietiškas, paremtas tradicijom ir patriotizmu. Todėl pirmas jų projektas ir svajonė buvo Eurica Springs apylinkėje esančio kalno viršūnėje pastatyti didingą Kristaus statulą ir pavadinti ją Ozarkų Kristumi.

Surinkę šiam projektui pakankamai pinigų, pavedė šį darbą garsiam Amerikos skulptoriui Emmet Sulivan. Projektas, žinoma, labai imponantiškas, pareikalavęs ne tik daug lėšų, bet ir nemaža, be garsaus skulptoriaus, techninių bei meninių pajėgų. Nemačius sunku įsivaizduoti tokią milžinišką statulą apie 100 pėdų aukščio, o išskėstų rankų ilgis — 65 pėdos. Tai didžiulė Kristaus statula, stovinti ant aukščiausio šioje apylinkėje Magnetic kalno ir laiminanti ne tik Eurica Springs, bet ir toli po Ozarkų kalnus išbarstytus miestelius.

167 akrai žemės, kurie supa statulą, yra paskirti vien tik jos lankytojams. Šioje zonoje draudžiama bet kokia prekyba ar aukų rinkimai.

Tai toks pirmasis E. ir G. Smith čia realizuotas projektas. Vos šį užsimojimą įvykdę, jie pradėjo ruošti antrai ir gal didžiausiai savo svajonei įgyvendinti Ozarkų kalnuose. Jie buvo įsitikinę, jog vieną dieną galės kurį nors iš čia esančių pasakiškai gražių šlaitų paversti didžiuliu amfiteatru, ku-

riame pasauliui parodys Kristaus Didžiosios savaitės didžiąją dramą šioje žemėje.

Amfiteatrui vietos ilgai neteko ieškoti. Su E. ir G. Smith projektu susipažinęs, garsus režisierius Rober Hyde netrukus rado labai tinkamą atkalnę amfiteatrui įrengti. Vienas kalno šlaitas buvo taip vykusiai gamtos suformuotas, kad visiškai natūraliai sudarė tikrą amfiteatrą. Tad liko tik pastatyti kėdes ir priešingoj atkalnėj įrengti sceną. Tad čia ir gimė "Amerikos Oberammergau".

Šiandien šioje vietoje kartojama Kristaus kančių drama ištikus šešis mėnesius kas metai, t.y. nuo gegužės iki spalio pabaigos, kasdien, išskyrus pirmadienį ir ketvirtadienį. Per sezoną Didžiosios savaitės vaidinimus aplanko milijonas žmonių ne tik iš Amerikos, bet ir iš kitų kraštų. Ozarkų kalnų apsuptas amfiteatras paskęsta vakaro prieblandoje, kai pradedamas vaidinimas. Tačiau nusileidusią į kalnų šlaitus tamsą pakeičia prožektorių šviesos. Prieš žiūrovų akis sušvinta saulėtas Palmių sekmadienio rytas ir pirmais saulės spinduliais nušviesti Jeruzalės miesto mūrai su pagrindine šio miesto gatve priekyje. Ryškiai išsiskiria iš kitų pastatų Šventykla, Piloto rūmai, Teismo rūmai, Herodo karinio teismo rūmai ir kiti. Visi maždaug natūralaus dydžio. Aukščiau—Alyvų kalnas, Simono gyvenamas namas ir arti jo naujas kapas, kuriame palaidojo Kristų, toliau Golgotos kalnas ir kiti pastatai.

Didžiulės minios lydymas, Kristus, sėdėdamas ant asilaitės, įžengia į Jeruzalės miestą. Minia šaukia Osana, klodama jam po kojomis medžių šakas ir palmes. Šiuo minios džiūgavimu ir prasideda Didžiosios savaitės drama. Jos eiga ir finalas, aišku, visiems žinomas.

Stebint šios dramos eigą, žiūrovus pagauja jaudinantis veiksmo, spalvų ir garsų derinys, kuris kiekvieną nukelia į neabejotiną realybę ir gilų išgyvenimą. Natūralus Kristaus kančios vaizdas ant kryžiaus, manau, prašoka ir didžiųjų menininkų tapybą.

Šios dramos pastatymas atliktas puikiai. Ypač tobula garsų sistema ir apšvietimas.

Masinės scenos efektingos, natūralios: čia romėnų legionieriai ant baltų arklių raiti pralekia Jeruzalės gatve ir pastoralinėj nuotakoj avių bandos grįžta iš ganyklos, o miesto kasdieninis gyvenimas vyksta natūraliai, kaip prieš 2000 metų.

Dramos pastatymas praskaidrina žiūrovo nors ir labai prislėgtą nuotaiką, jei su tokia būtų čia atėjęs. Čia išgyventi vaizdai įžiebiam kiekvienam naują gyvenimo kibirkštį. Reikia pastebėti, kad šio amfiteatro rajone yra dar E. ir G. Smith pastatytas biblinis muziejus su gražiai įrengta koplyčia. Muziejuje surinkta iš viso 10.000 biblijų, siekiančių seniausius laikus, 625 kalbomis.

Pats naujausias šių kultūrininkų projektas yra tame pačiame rajone pastatyti Šv. Žemės repliką su natūralaus dydžio pastatais, net su Jordano upe ir Galilėjos jūra.

Tad Eurica Springs įdomi ir patraukli turistinė vieta, kurią verta lankyti.

- Čikagos arkivyskupija rugsėjo mėnesį iškilmingai atšventė savo 100 m. gyvavimo sukaktį.

- Vysk. Julijono Steponavičiaus konsekracijos 25 m. sukaktis buvo rugsėjo 11 d. Jis buvo konsekruotas 1955 m. ir paskirtas Panevėžio vyskupo K. Paltaroko pagalbininku. Mirus vyskupui Paltarokui, popiežius vysk. J. Steponavičių paskyrė Panevėžio ir Vilniaus vyskupu, tačiau tas pareigas jis tegalėjo eiti tik dvejus metus: 1961 m. komunistinė valdžia be jokie kaltinimo vysk. J. Steponavičių ištrėmė į Žagarę. Jis ir iki šiol pasilieka ištrėmime, Lietuvos tikinčiųjų ir išeivių labai gerbiamas ir mylimas.

- Šv. Benediktas iš Nursijos gimė 480 m. šiemet viso pasaulio benediktinai ir benediktinės švenčia 1500 m. sukaktį nuo savo įkūrėjo gimimo. Pirmas lietuvių benediktinių vienuolynas buvo įkurtas 1590 m. Nesvyžiuje. Įkūrė Mykolas Kristupas Radvila. Vėliau benediktine įsikūrė Vilniuje, Kražiuose, Oršoje, Minske, Smolenske — Lietuvos valdomuose plotuose. Rusų valdžiai naikinant vienuolynus, teišliko vienintelis benediktinių vienuolynas Kaune. Vyrų benediktinių vienuolynas tebuvo Trakuose, įkurtas Vytauto Didžiojo. Jo padalinių buvo ir tolimesnėse vietose.

Skrybos: priežasčių beieškant (V)

Danutė Bindokienė

ZINA PASAKOJA

Aš atvirai pasakysiu — skrybos yra šlykštus dalykas. Jau praėjo beveik treji metai nuo tos dienos, kai laisva išėjau iš savo advokato įstaigos, o vis dar dažnai pagalvoju: "kad būčiau žinojus..." Turbūt visas pasaulis žinojo, kad Antanas man netinkamas vyras, tik aš viena nenorėjau tikėti. Jis buvo gražus, išsimokslinęs, iš geros šeimos, turėjo gerą darbą, naują automobilį ir didžiausią būrį merginų. Net sapnuoti nedrįsau, kad Antanas mane pasirinktų. Iš tikrųjų aš buvau tokia naivi, nesubrendusi, romantiška kvailiukė, nemalonu dabar net pagalvoti. Viena draugė prieš vestuves man tiesiai į akis pasakė, kad esu lyg jaunas vynas, per anksti užkemšamas buteliuose: ateis laikas, man pasidarys per ankšta ir susprogdinsiu stiklus, išsiliesiu. Matot, Antanas mano pirmoji meilė. Baigusi mergaičių gimnaziją, lankiau mergaičių kolegiją, niekad su bernu net į kiną išėjusi nebuvau. . . Taip pat niekad neteko dirbti įstaigoje, parduotuvėje, fabrike ar kur kitur. Niekas niekad man nerūpėjo. Gyvenimo visiškai nepažinojau. Užverčiau vieną dieną mokslo knygas ir užsirišau šeiminkės prijuostę. Buvau įsitikinusi, kad mano meilė nugalės visas kliūtis ir padarys iš manęs tobulą moteriškę: žmoną ir motiną.

Iš pradžių taip ir buvo. Aš jaučiausi laiminga, tiesiog spinduliau gyvenimo

džiaugsmu. Pirmieji metai su Antanu buvo tokie gražūs, kad to prisiminimo nepajėgė nustelbti vėlyvesnieji nesutarimai. Juos ir šiandien su malonumu prisimenu.

Mano vyras turėjo gana senoviškas pažiūras į moters rolę šeimoje. Tuoj po vestuvių pareiškė, kad jokio kito darbo man nereikia: užteks namų. Jis nenorįs mano dėmesiu, mano laiku dalintis su jokia įstaiga, su svetimais žmonėmis. Aš esanti jo ir tik jam vienam priklausau mano dėmesys, mano laikas, mano mintys ir darbai. Toks Antano nusistatymas man tada labai patiko. Buvau taip mylima, svarbi ir reikalinga! Mano draugės kėlėsi anksti, lėkė į darbus, o vakare mėgino šeiminkauti, auginti vaikus. Aš galėjau niekur neskubėti. Galėjau skaityti, siūti, dirbinėti rankdarbius, važiuoti į muziejus, į kinus. Galėjau ir nieko neveikti, nes mūsų mažuose namuose daug darbo nebuvo. Mokiausi virti, kepti, šeiminkauti. Pamažu nuo to augo svoris ir nuobodulys.

Po kiek laiko pradėjau atsargiai užsiminti Antanui, kad norėčiau grįžti į mokyklą, užbaigti studijas, bet jis nė girdėti nenorėjo. Mano vyras greitai užsidegdavo pykčiu ir tokiais atvejais aš jo tikrai bijodavau. Ne, ne, jis niekuomet nėra manęs mušęs, bet daugelį kartų tikėjausi fizinės bausmės už savo "nusidėjimus".

Pamažu tapau belaisve savo namuose. Antanas vis daugiau ir daugiau kontroliavo mano laiką, užsiėmimus, ryšį su išoriniu pasauliu. Likau visiškai jo valioje, priklausanti tik nuo jo norų ir užgaidų. Vilkėjau tai, kas mano vyrui patiko, valgiau tą, kas jam buvo skanu, bendravau tik su tokiais žmonėmis, kuriuos Antanas man parinkdavo. Jis buvo mano viešpats, o aš pavaldinė. Jis parnešdavo man algą, aš gyvenau iš jo malonės, iš jo kišenės. Kažkur praradau savo asmenišką vertės pajautimą. Ne, man niekuomet nekilo pagunda suskaldyti "jauno vyno butelį", kaip ta draugė pranašavo. Vynas butelyje nustojo gyventi ir tik užėmė vietą pasaulyje.

Vaikų nesusilaukėme. Antanas buvo nevaisingas. Tai jis, pasirodo, žinojo net prieš vestuves, bet man nepasakė. Jis buvo sun-

kiai sirgęs ir tapęs nevaisingu. Įsivaizduokite, visą eilę metų jis mane kaltino, kad neturėjome vaikų. Kiek prisimeldžiau, kiek stengiausi, kiek verkiau. .. Šeimos aš tikrai norėjau. Tada mano gyvenimas būtų gavęs prasmę.

Kai pagaliau mano vyras prisipažino, kad jis kaltas dėl šeimos nepadaugėjimo, aš buvau nusistačiusi jį palikti. Tikiu, kad santuokos panaikinimą būčiau gavusi. Juk jis mane apgavo, nepasakė apie savo nevaisingumą. Rimtai galvojau apie skyrybas, bet pagaliau nusprendžiau likti su Antanu. Aš tuomet jau buvau trisdešimt metų: be mokslo, be pasirošimo bet kokiam darbui. Kur būčiau dingusi? Tėvų nebeturėjau, iš valdžios juk negalėjau pašalpos prašyti, o iš Antano paramos nesitikėjau. Buvau pripratusi gyventi puikiai, turėjau puošnius namus, gerų drabužių, nuosavą automobilį. Visko atsižadėti buvo sunku. Sukandau dantis, uždariau skausmą savyje, ir vėl gyvenimas ėjo sena vaga. Man labai sunku apie tai kalbėti, nes matau pasipiktinimą Jūsų veide. Taip, aš tarytum pardaviau save. Tuo nesididžiuoju. Tačiau reikia viską papasakoti, kitaip ši istorija nebus pilna, turės nesuprantamų spragų. Tik dar pridėsiu, kad už savo nutarimą turėjau skaudžiai užmokėti. Suiro sveikata ir truko eilę metų, kol išsikapsčiau iš didžiausios depresijos.

Kurį laiką Antanas stengėsi būti švelnesnis, malonesnis, bet netrukus vėl grįžo prie įprastos laikysenos. Aš nebeturėjau jokio savo gyvenimo, jokių teisių, jokio pasirinkimo. Buvau tik jo šešėlis, jo nesibai giančių norų veidrodis.

Jaučiu, kad Jus tebekamuoja klausimas: kodėl Antanui nusileidau? Kodėl pasidaviau jo įtakai ir praradau savąjį aš? Kodėl nepasipriešinau, nemaištavau, nesiginčijau?

Atsakymų aš dar ir šiandien tebeieškau, nors Antanas jau nebevaldo mano gyvenimo. Beveik juokinga, kad šiais moderniais laikais iškyla panaši situacija šeimoje. Juk dabar lygių teisių ir moterų laisvės amžius. O vis dėlto taip buvo man atsitikę. Pradžioje aš Antaną labai mylėjau, tai iš meilės stengiausi jam pataikauti. Vėliau jo bijojau

ir taip pat bijojau savarankiško gyvenimo. Nors turėjau daug daug paaukoti, bet buvau finansiškai saugi. Argi mano pažįstamos, kurios dirbo, neturėjo paaukoti dalį savęs dalykams, kurie joms buvo nemalonūs? Toks jau gyvenimas!

Vis tikėjaisi, kad, metams slenkant, Antanas suminkštės, prisitaikys, bus sukalbamesnis. Žinojau, kad jis niekad nėra buvęs man neištikimas ir tai teikė paguodos. Tačiau Antanas nesikeitė. Jis darėsi dar piktesnis, priekabesnis. Niekaip neįstengiau įtikti. Gyvenimas pasidarė visai nepakenčiamas. Aš Jums galėčiau papasakoti tūkstančius epizodų — Antanas nepraleisdavo nė mažiausios progos manęs neįžeidęs, nepaniekinęs. Vadino mane išnaudotoja, dėle, įsikibusia į jo kišenę visam gyvenimui ir dar daug kartų baisiau.

Nežinau, kodėl vieną dieną aš griežtai pasakiau: gana! Ne Antanui, ne. Sau. Matyt, atėjo laikas man pagaliau užaugti ir apsispręsti. Jaučiau, kad atvirai savo vyrui pasipriešinti nepajėgsiu, tai nutariau gelbėtis gudrumu. Čia jis man pats padėjo, uždarydamas visą dieną namuose be darbo. Dienos buvo ilgos ir tuščios. Galėjau jas užpildyti, kaip tik norėjau. Aš panorau vėl mokytis. Užėjo toks nenugalimas troškimas grįžti į mokyklą, kad ėmiau ir pasidaviau. Buvau 40 metu su viršum, neturėjau nė cento, kuris nepriklausytų mano vyrui. Žinojau, kad jis pasipriešins tokiam mano norui, tai nieko ir nepasakiau. Jūs nustebtumėt, kiek yra kursų, paskaitų, pamokų, duodamų veltui, arba beveik veltui. Kai pradėjau teirautis, net linksma pasidarė. Pasirinkimas buvo didžiausias, bet man prie širdies prilipo stenografija - sekretoriavimas. Užtruko beveik dvejus su puse metų, kol užbaigiau visus kursus. Gavau diplomą ir eilę darbų pasiūlymų. Mat pasirodžiau gabiausia iš didelės grupės studentų, nors jie už mane jaunesni buvo 10-15 metų!

Antanas nė nenujautė, kad jo beteisė tarnaitė įsigijo profesiją. Mūsų kasdienybė nepasikeitė. Aš kantriai tylėjau, visus pažeminimus iškenčiau, kaip visuomet.

Tačiau mokykloje aš gavau dar vieną svarbią pamoką: išmokau pasitikėti savimi ir gerbti savo žmogiškumą. Dėstytojai ir kiti studentai juk nieko nežinojo apie mano šeimos situaciją. Čia turėjau stovėti tik ant savo kojų, pasitikėti tik savimi. Prisipažinsiu — man sekėsi. Dirbau daug, stengiausi. Buvau įvertinama, pagiriama net viešai klaseje. Man tai patiko ir dirbau dar uoliau.

Užbaigusi kursų, nuėjau į vieną bendrovę, siūliusią darbą. Ėjau tik šiaip sau, norėdama įsitikinti, ar daugiau pageidaujama vietą. Visus egzaminus išlaikiau be jokių pastangų ir gavau darbą. Atlyginimas ir kitos darbo sąlygos buvo tokios geros, kad visai neabejodama sutikau bendrovėje dirbti.

Linksma parėjau namo ir ėmiau laukti savo vyro. Daugiau jo nebijojau. Buvau tvirtai nusprendusi savo gyvenimą tvarkyti pati.

Kad būtumėt mačiusi jo išraišką, kai papasakojau visas savo naujienas! Maniau, kad sprogs iš nustebimo. Tačiau buvau pasiruošusi. Užsivilkau apsiaustą, pasiėmiau rankinuką ir pasakiau sudiev. Išėjau net neatsisukdama.

Nepasakysiu, kad nuo tos dienos mano gyvenimas tekėjo kaip pieno ir medaus upė. Buvo labai sunku kurtis po tiek metų, sunku įprasti savimi rūpintis. Tačiau man padėjo naujieji bendradarbiai, padėjo nauji pažįstami. Pamažu ėmė grįžti savo vertės pajautimas. Nors šiandien dar toli gražu nėra išnykę visi vedybinio gyvenimo baisumai, bet jau galiu pasigirti savo sugebėjimais tvarkytis.

Ar grįžčiau pas Antaną? Dar labai neseniai būčiau pasakiusi labai griežtą "ne!" Šiandien taip tvirtai atsakyti negalėčiau. Žinoma, negrįžčiau į savo pirmąsias vedybines gyvenimą. Ne, jokių būdu! Dabar esu visai kita moteris, kuri nesutiktų gyventi po vyro padu. Tačiau atrodo, kad ir Antanas keičiasi. Mudu pasikalbam, kartais net išeinam kur į restoraną ar teatrą. Jis pradėjo su manimi elgtis kaip su sau lygiu žmogumi. Kas žino, kaip ateityje viskas susiklostys? Dabar aš tuo dar nesirūpinu.

ANTANAS PASAKOJA

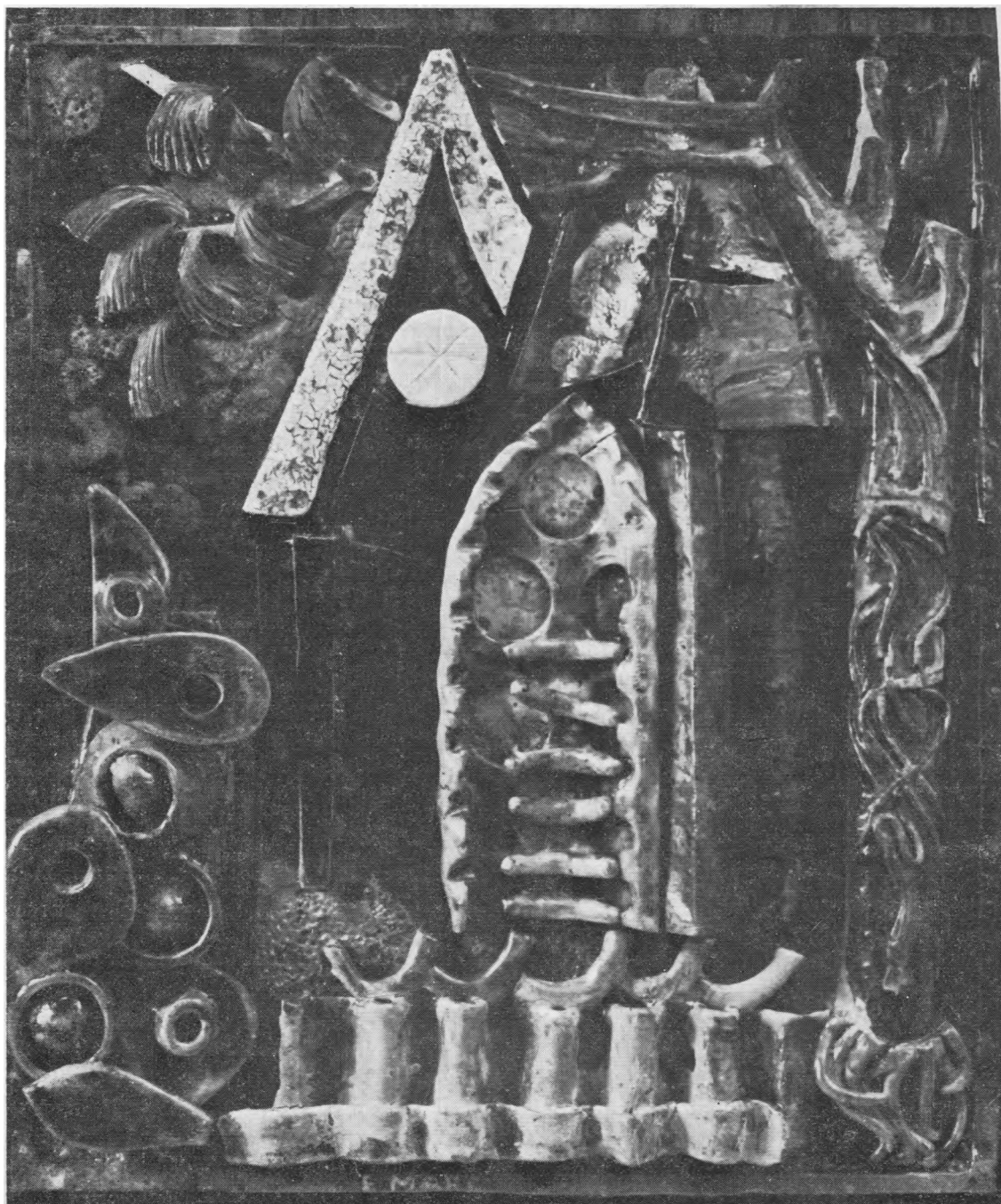
Zinos pasakymas, kad daugiau su manimi negyvens, tiesiog iš kojų išmušė. Niekad nebūčiau tikėjęs, jog ji iš viso gali ką nors savarankiškai padaryti. Zina daugelį metų buvo lyg mechanizuota lėlė: liepi pakelti ranką — pakelia; liepi eiti — eina. Be mano paraginimo ji turbūt nebūtų pavalgiusi ar nusipraususi. Aš su ja gyvenau tik dėl to, kad prieš altorių buvau prisiekęs drauge gyventi iki mirties. Kur Zina be manęs būtų dingusi?

Prieš vestuves ji, rodos, buvo judri, apsucri ir protinga mergaitė. Gal kiek gyvenimo patirties trūko, bet aš tuo net džiaugiausi. Zina augs ir brės kartu su manimi, mano akivaizdoje. Aš būsiu jos mokytojas, patarėjas ir globėjas. Juk buvau vyresnis, daugiau išsimokslinęs, daugiau gyvenimo patyrimo turįs.

Deja, Zina nesubrendo. Manot, kad buvo gera gyventi su tokiu bevaliu vaiku? Dėl mažiausio menkniekio apsipildavo ašaromis, jokio sprendimo pati nepajėgė padaryti. Reikėjo pasakyti net ką virti pietums, kokios spalvos rankšluosčius prausykloje pakabinti...

Per eilę metų dingo mano meilė Zinai, bet pirma dingo pagarba jai. Tam tikras rėmimasis vyru šeimoje suteikia žmonai žaivaus moteriškumo, bet Zina buvo visiškai užsikorusi man ant pečių, lyg koks slogutis. Kažkada, bendro gyvenimo pradžioje, buvo užsiminusi apie norą grįžti mokyklon. Tuo metu laikas buvo nepatogus, nes mano darbovietė kėlėsi į naujas patalpas ir persitvarkė, o mes buvome beperką namus. Nebuvo atliekamų lėšų. Patariau Zinai kiek palaukti. Ji tik apsiverkė ir nutilo. Atrodo, kad laukė net penkiolika metų!

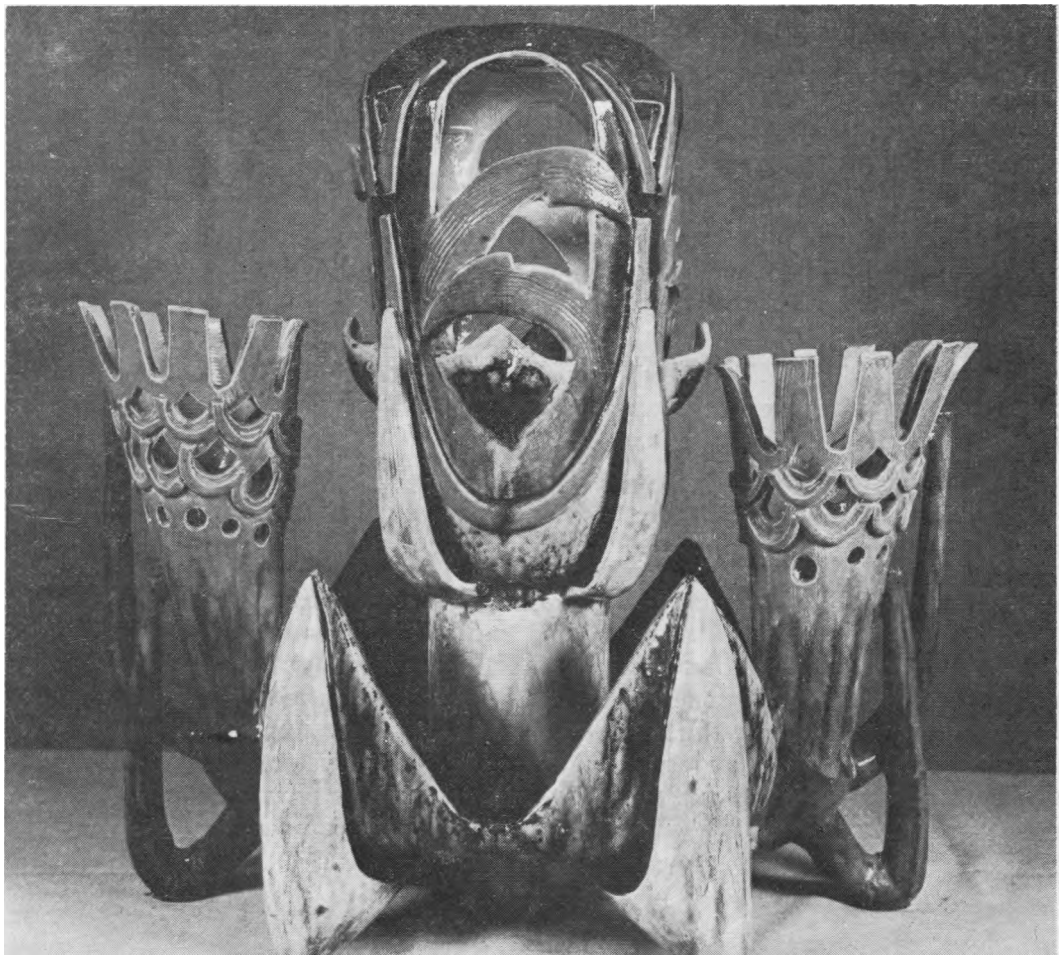
Žinau, ji norėjo vaikų. Turėjau, be abejo, prieš vestuves pasakyti, kad negaliu tapti tėvu. Nepasakiau, nes bijojau Zinos netekti. Vėliau taip pat tylėjau. Dabar prisipažinsiu, kad nelabai tikėjau gydytojų tvirtinimais apie mano nevaisingumą. Vis vyliausi, kad jie klydę. Juk buvau sveikas, stiprus, normalus vyras. Kai pagaliau pats įsitikinau, kad gydytojai nemelavo, papasako-

ELEONORA MARČIULIONIENĖ

Naktis (R. Kazio nuotr.)

19-ame psl.: 1. Poilsis, 2. Lempa (L. Meilaus nuotraukos)

jau viską savo žmonai. Ji pakėlė tikrą pragarą, lyg aš būčiau didžiausias pasaulio nukaltėlis. Maniau, kad paliks mane, bet pažū aprimo. Tada pradėjau suprasti, kad Zina su manimi gyvena ne iš meilės, bet iš baimės. Ji bijo savarankiškumo, bijo netekti finansiško saugumo, kurį turi, būdama mano žmona. Galite įsivaizduoti, kad tokia situacija mane gerokai pritrenkė, pažeidė mano savigarbą. Prasidėjo nesutarimai. Kartais aš ir aštresnį žodį pasakydavau, pasitrankydavau durimis. Zina tik verkdamo. Darėsi dar bailesnė, tylesnė, uždaresnė. Ateitis atrodė gana tamsi. Mudu dar tebebuvo apyjauniai, todėl galėjome tikėtis ilgo bendro gyvenimo. Tik tas gyvenimas darėsi vis nemalonesnis ir tuštesnis.

Kai Zina "iškepė" man savo nutarimą skirtis ir praėjo pirmasis mano nustebimas, buvau net patenkintas. Pagaliau kaip nors išsikaptysiu iš tos vedybinės klampynės! Aišku, buvo pikta, kad ji drįso mane palikti. Ta privilegija priklausė man. Tiek metų kenčiau nepakenčiamą gyvenimą su Zina, o ji štai ėmė ir išėjo. Aš svajodavau apie skyrybas ir ramų, be erzelių gyvenimą, tik neturėjau drąsos pasakyti "sudiev". Kaip Zina būtų gyvenus be manęs?

Praėjus pykčiui ir nustebimui, atsirado netikėtas jausmas: pagarba sumišusi su nusistebėjimu. Tiesiog norėjau paspausti Zinai ranką, paploti per petį ir pagirti, kad sugebėjo ką nors viena pati be mano patarimo įvykdyti.

Galima sakyti, kad mudviejų skyrybos buvo gana draugiškos. Zina galėjo pasiimti viską, ko tik norėjo. Aš nesipriešinau. Namą pardavėm ir pinigus pasidalinom. Juk jie abiejų, tai ko čia ginčytis. Kai kiek nuslūgo skyrybų įtempimas, aš paskambinau savo buvusiai žmonai ir pakviečiau į teatrą. Ji sutiko. Nuo to laiko jau keletą kartų buvome išėję pietauti ar šiaip kur papramogauti. Negaliu atsistebėti Zinos pasikeitimu. Ji ne tik neklausia mano nuomonės dėl kiekvieno mažmožio, bet dar paprieštarauja, pasiginčija, jeigu mano nutarimas nepatinka. Anksčiau nebūtų išdrįsusi tai padaryti. Dabar Zina yra įdomi ir patraukli. Tikrai įdo-

mesnė negu prieš vestuves (ir daugelį metų po vestuvių). Kas žino, gal mudu vėl sueisime drauge gyventi. Neskubame su greitais sprendimais, kad vėl nepadarytume klaidos.

Viena aš tik noriu pridurti: šeimoje turi būti sugyvenimas, bet tam sugyvenimui nereikia paaukoti žmogaus tapatybės. Zina man tiek pataikavo, kad nustojo pati egzistuoti. Man nereikėjo mechanizuotos lėlės, o žmonos su savo nuomone, savais norais, savo asmeniškumu gyvenimu. Zina visa tai buvo praradusi. Tada ji prarado mano meilę ir pagarbą. Ji pati savimi buvo tiek nusivylusi ir nepatenkinta, kad tas jausmas atsispindėjo ir manyje.

Netekėkite, mergaitės, už svetimtaučių. . .

Danutė Žilevičienė

Šį sakinį, vaizdingai tariant, "įsiėdusi širdin" nešiojuosi jau gal du dešimtmečius. Įsidėmėjau jį gal ir todėl, kad tuo metu, būdama septyniolikmetė, ne per drąsiausiai apie vaikus drįsau galvoti, o čia išgirdau patarimą vedyboms... Rodės, visai bereikalinga tai man...

Mes, kelios studentės, į Panevėžį specialybės praktikos atlikti atvykome iš Vilniaus. Kitiems patarus, susiradome miesto centre vienišą moterį, kuri priėmė mus į savo butelį, o ir ne už dyką. Darbovietė už mūsų apgyvendinimą nuomą mokėjo. Buto savininkė, pasivadinus teta Ana, metų gal keturiasdešimt, švariai ir tvarkingai nedideliame butely gyveno viena. Vakaris susirinkusias po dienos darbų teta Ana klausinėdavo, iš kur esam kilę, kas namuose pasilikę, ar savųjų pasiilgom. Kol pas ją gyvenom, ji motiniškai mus globojo, parūpindavo gardesnių kąsnelių. Nelengvi pokario metai buvo tuo metu Lietuvoje, augome ir mokėmės nelepiniami gyvenimiškų aplinkybių. Tetos Anos rūpinimasi mumis priėmėm su dėkingumu. Vieną kartą, kai jau mes buvome išsipasa-

koję mūsų nesudėtingo gyvenimo istorijas, teta Ana savo širdies nuoskaudas atvėrė.

Pasakojimą pradėjo nuo "anų gerų laikų", kai ji jauna ir graži buvo (mes tuo neabejojom, apie tai kalbėjo jaunų dienų fotografijos), su savo tėvais, turtingais Vokietijos ūkininkais, gražioje vietovėje gyveno.

Ją, vienturtę dukrą, tėvai mylėjo, mokė įvairių užsiėmimų. Augo be rūpesčių, netgi lepinama. Kartą pas kaimynus į svečius atvyko nepažįstamas jaunuolis atostogų su tėvais iš Lietuvos. Intriguojanti pažintis. Abiem buvo įdomu arčiau susipažinti. Jaunuolis buvo karininkas, aukštas ir dailus, pramokęs nemažai vokiškai, puikių manierų. Susižavėjimas juo mergaitei augo kasdieną. Karininkas Gediminas neslėpė, jog panelė Hana patinka jam taip pat. Jį žavėjo josios grožis, švelnumas, išsilavinimas. O gal likimo ženklų buvo palydėti abu, kad, neilgoms atostogoms baigiantis, pasijuto viens kitam taip reikalingi, kad, rodės, išsiskyrus nebus laimės gyventi toliau. Skubino jų jausmus išpažinti arėjantis išsiskyrimo laikas, greit numatomas susitikimas.

Nė nemanė Hanos tėvai, kad ši trumpalaikė pažintis su svetimos šalies vaikinui šitaip užvaldys jų vienturtę. Rodės, Hana užmiršo bet ką daugiau veikti — tik nerami laukdavo jo laišku, o gavusi nieko daugiau aplink nematė — užsidariusi rašė atsakymus. Patyrė, jog Hana bus nejuokais susižavėjusi kitataučiu gražuoliu, ėmėsi ją atkalbinėti. Jie norėjo patarti savo vienturtei, jog neverta žavėtis šiuo jaunuoliu, nes sunki ateitis jos laukianti. Hana buvo jau po devyniolikos, ir tėvai nebūtų prieštaravę jos sužieduotuvėm su bet kuriuo kitu savo krašto bendramyšiu, tačiau su kitataučiu — ne, ne. Gyvenimo patyrę, tėvai matė daug kliūčių laimingam gyvenimui mišrioje santuokoje. Kaip mokėdami aiškino savus motyvus dukrai, tačiau įsimylėjusi jaunuolė tegirdėjo aklą širdies šauksmą... Patyrusi, jog tėvai niekad nesutiks jų santuokos palaiminti, nutarė iš namų pabėgti. Įsikūrė Lietuvoje, jo gimtinėje, Panevėžyje. Pradžioje, rodos, tik meilė terūpėjo, vienas kitu tegyveno... Nesunku buvo mylinčiai Hanai pramokti lietu-

viškai; šia kalba jo tėvai, broliai ir seserys kalbėjo. O ir su aplinkiniais reikėjo bendrauti. Gimusių Birutę abu kalbino lietuviškai. Tik dangus matė, kai vienai su kūdikiu pasilikus, graudulys Haną apimdavo, tėvynės, gerųjų tėvelių pasiilgimo ašara skruostu nuriedėdavo. Nebuvo už lango šičia jos akiai brangaus upelio vingio, nemokėjo Birutėlei lietuviškos lopšinės niūniuoti, o vokišką prisimindavo, kai vienudvi pasilikdavę. Tada, kaip niekada anksčiau, norėjosi savo dukrelę, jos didelės meilės kūdikį, tėveliams parodyti. Ji žinojo, kad ir sunkiai užgauti jos poelgiu, tėvai atleistų jai, išvydę mažą anūkėlę. Vis dažniau ji dingojosi paukstele skristi, kad mielą tėviškę pamatytų, pamyluotų mielus tėvelius, jų atleidimo paprašytų...

Neramūs laikai sklandė aplinkui. Karas prasidėjo. Vokiečiai žygiavo Lietuvos žeme. Vyras kariškis pirmiausiai stojo ginti savąjį kraštą, atėjūnus ir jų atneštą didžiausią nelaimę — karą keiksnodamas. O Hanai kiekvienas kareivis vokiecis, sutiktas gatvėje, josios broliu rodėsi... Saldu buvo klausytis gimtosios kalbos, norėjosi, ne vieną jų apkabinus, išsakyti, kaip labai ji pasiilgusi Vokietijos, žemės gimtos. Vyras, net nejausdamas, kaip ją skaudina, rodė savo priešiškuumą ateiviams. Liūdnai skirdavosi jis su žmona ir dukrele, nes dabartinį jo išėjimą lydėdavo primestas juodas karo šešėlis, baimė, jog gali ir nebegrižti. Sugrįždavo dar labiau nelaimingas, rūpesčių išvargintas, nesunku buvo žmoną vokiečių įskaudinti, apkaltinus visom karo nelaimėm. Dabar, po daugelio metų, supratusi, kad vargiai ar galėjo kitaip elgtis josios vyras tuo metu šitokioje istorinėje situacijoje. Jis mylėjo savąją Tėvynę, kaip ir ji, nematydama jos, ėmė dar labiau ją aukštinti ir branginti.

"Mylėjau vyrą, dukrelę, — tęsė savo pasakojimą teta Ana, — todėl visokie prasidėję nesutarimai draskė man širdį. Dabar, žvelgdama į nutolusią praeitį, bandau viską pateisinti. Juk ir anksčiau iškildavo daug kasdinių smulkių nesusipratimų ne dėl mūsų charakterių ar nenoro vienas kitą suprasti. Daug kas buvo priimtina, miela ir bran-

gu jam, lietuviui, o svetima man, vokietei. Daug skirtybių gyvenant toliau išryškėjo. Kitokie papročiai, kitoks namų ūkio tvarkymas, daug kas ne taip Lietuvoje atrodė man. Ne kartą nurydavau kylantį kartėlį, nes manydavau, jog ne manasis vyras dėl to ar kito pasielgimo kaltas; kaltas buvo likimas, mus iš skirtingų aplinkų į vieną šeimą suvedęs.

Karui vykstant, dar labiau slėgė nežinia, kas su mano tėveliais atsitikę, gyvi jie, ar ne. O ir čia nesaugu darėsi. Priprašiau vyrą leisti su dukrele į tėviškę nukeliauti. Laimingai nuvykau, ir susitikimas su tėvais buvo džiaugsmingas. Jie pamilo mano Birutėlę, o ji, dar ir vokiškai nesuprasdama, mokėjo juos džiuginti. Viešnągę nutraukė žinia, jog mano vyras sunkiai sužeistas. Skubėjau atgal, palikusi dukrelę tėvų globai, rodės, saugiau ten jai būsiant. Sudėtingais karo keliais negalėjau paskubėti. Sugrįžusi į Panevėžį, radau vyrą jau mirusį. Pavėlavau. Nepasikalbėjome daugiau. Iš jo vadovybės sužinojau, jog Gediminas buvo vokiečio sužeistas, einant tarnybines pareigas. Neviltis draskė širdį, netekus brangaus žmogaus. Liūdna buvo žinoti, jog dukrelė užaugs, tėvo nepažinusi. Verkiu už abi. Kaltinau savo tėvynainius, kad jie tą nelaimę mums atnešė, o nusiraminsi vėl juos bandžiau pateisinti, manyje giliai buvo likę jaunystėje diktuoti patriotiniai auklėjimo motyvai. Tolimesni karo įvykiai neleido man dar kartą sugrįžti pas tėvus ir dukrą. Lig šiolei (tai buvo 1956-iejai) nežinau, koks jų likimas. Ar gyvi mano tėveliai, kaip užaugo dukrelė, ar prisimena motiną, kuo bus ji užaugusi: vokiete, ar lietuve? Neužgyjančios žaizdos drasko mano krūtinę, slegia... Žiūriu į jus, mergaitės, ir spėliuju, jog Birutėlė panašiai nuaugusi turėtų būti. Jai irgi jau septyniolika. Kiek daug aš jai norėčiau papasakoti! Sakau jums, mergaitės, kaip savo dukrai pasakyčiau, netekėkite už svetimtaučių. .. Gyvenimas dviese visam gyvenimui ir šiaip turi užtektinai spyglių dūrių, o ši skirtybė, kai esate kito kelmo atžalos, įneša visai bereikalingo skausmo, rūpesčių, nesusipratimų. Mūsų atveju, karas tik ryškiom spalvom viską nudažė..."

Atėjus metui mums išvažiuoti iš tetos Anos namų, nuoširdžiai linkėjome jai sulaukti palankių žinių, ieškant Birutės.

Praėjo daug metų. Daug kas pasimiršo iš tų dienų. Tetos Anos pasakojimą ne kartą prisiminiau... Domėjausi žmonių psichologija, sutikau ne vieną šeimos iširimo atvejį, kai kaltos buvo skirtingos tautybės. ..

Vyrai, ar jūs suprantate moteris? Moterys, ar suprantate vyrus?

Vytautas Kasnis

Atostogaudami šiaurinėje Kanadoje, mes negalėjome atsidžiaugti turimu laisvalaikiu. Dienomis žuvaudami ir sportuodami, vakarus praleisdavome visi drauge su įvairiausia programa. Atvykus dar dviem šeimoms, buvo įnešta daug naujumo. Atvyko advokatė, rašytoja, gydytojas psichiatras ir psichologijos profesorius.

Pradėdama vakaro programą, Jūratė pranešė, kad šis vakaras yra skiriamas išimtinai moterims, kurios sako, kad vyrai jų nesupranta, neatjaučia, ir jos ruošiasi surengti teismą, kaltindamos vyrus. Dabar jos dalyvaus generalinėje repeticijoje ir pasiruoš teismui.

Įžanginį žodį tarė advokatė Kirlienė. Teisę ji studijavo Lietuvoje. Vokietijoje gilino studijas ir baigė daktarės laipsniu. Atvykus į Ameriką, turėjo pradėti studijas nuo A ir B. Dabar ji dirba vienoje teisinėje korporacijoje, kuri specializuojasi šeimų reikaluose.

Štai jos ilgos kalbos trumpa santrauka: šeimų išsiskyrimas didėja; 75% be reikalo skiriasi; tik 25% šeimų turi rimtesnį pagrindą skirtis. Bet ir tą procentą galima būtų sumažinti iki minimumo, jei vyrai nebūtų kalti. Kai ji apkaltino vyrus, vyrija suūžė, kaip bičių spiečius, moterims plojant rankomis. Padėkojus vieniems ir kitiems, ji iš anksto įspėjo, kad kils dar didesnė audra, kai ji iškels kitą reikalą — bandomąjį vedybinį gyvenimą.

Jai tai pasakius, pasigirdo čiučėnimas. Prasidėjo vienų su kitais šnabždėjimas. Kaip tai? Ji, katalikė, tokia žymi veikėja, gali siūlyti bandomąsias vedybas?

Po minutės, įsiviešpatavus tylai, ji tęsė savo pokalbį. "Maniau, kad nulinčiuosite mane, išgirdę taip kalbant. Dabar atidengsiu ir visas to bandomojo vedybinio gyvenimo paslaptis. Klausykite. Ateina jauna pora į mūsų įstaigą. Abu baigę aukštuosius mokslus. Juodu susipažino viename baliuje. Įsimylėjo. Susižiedavo. Vestuvių datos keitėsi mėnesiais. Atidėliojo ji, neatsiliko nė jis. Ji daug kartų grąžindavo žiedą, tiek pat kartų jis vėl jai jį padovanodavo. Pasikalbėję nutarėme, kad dabar susitiksime su kiekvienu atskirai. Jos vardas Elena. Atėjusi ji skundėsi galvos skausmais, nemiga. Ji myli Antaną. Labai myli. Ji turėjo daug simpatijų, draugų, bet abejoja, ar buvo kurį nors kitą taip įsimylėjusi. Dabartinė meilė nepalyginama su kitomis.

— Kas pirmą kartą atidėjo vestuves? — paklausiau.

— Aš, — pasikukčiodama ji atsakė.

— Kodėl, kokia buvo priežastis?

— Kvaila priežastis, labai kvaila, — prisipažino. — Pradžioje aš juokavau, norėdama įsitikinti, kaip labai jis mane myli. Laukiau, kad jis puls į glėbį, pradės bučiuoti, gal net verkti, įrodinėti, kaip labai jis mane myli, — drebančiom lūpom pasakojo Elena.

— O ką jis sakė?

— Kai jam tai pasakiau (buvo tada mane apsikabinęs), jis atsistojo, užsirūkė cigaretę ir, nuėjęs prie lango, įsmeigė žvilgsnį į žiburiuojantį miesto judėjimą. Aš laukiau. Ak, tai buvo baisių minčių minutės.

— Ir taip abu tylėjote? — paklausiau.

— Jis priėjo prie manęs ir nusilenkė atsisveikindamas. Nežinau, kodėl aš tada nusimoviau sužiedotųjų žiedą ir ištiesiau jam. Tai buvo didžiausia kvailystė, ak, dangau!

— Ji pradėjo kukčioti, vis šaukdama, kodėl taip padariusi, kodėl...

Ją apraminusi, paklausiau, kas vyko toliau.

— Jis pasiėmė žiedą ir, laimei, palikęs paltą, išėjo. Sakau, laimei, nes kai pamačiau

paltą, pagalvojau, kad ateis jo pasiimti, paskambins man, o jei ne, tai aš paskambinsiu.

— Tai katras iš judviejų pirmasis paskambino? — paklausiau.

— Nė vienas. Abudu sėdėjome prie telefonų ir laukėme džiaugsmingo skambučio, bet nesulaukėme. Vėliau draugai sudarė progą mudviem susitikti. Bet susitikę tik pasisveikinome, o daugiau nė murmur. Aš laukiau, kad jis pradės kalbinti, išves šokti, bet kur tau! Jis taip buvo moterų užimtas, kad nekreipė į mane jokio dėmesio. Aš taip pat mėginau vaidinti, kad jo nematau, bet negalėjau. Konvulsijos tampė kūną ir liežuvį. Dirbtiniu būdu juokavau. Ką kalbėjau su kitais, neprisimenu. Šokau, lipdama kitiems ant kulnų. Ir kai pavydas per gerklę lindo, išvedžiau Antaną šokti ir visa virpėdama prisipažinau, kaip aš jį myliu, — pasakojo labai jausmingai Elenutė.

— Ir ką gi, susitaikėte? — paklausiau.

— Tris mėnesius vėl planavome, tarėmės apie vestuves, galvojome išsikelti kitur. Bet staiga jis atidėjo vestuves, nes mudu susipykome dėl mano viršininko. Kartą Antanas rado mudu restorane, bevalgančius priešpiečius. Ir vėl žodis po žodžio, paukšt, taukšt, aš grąžinau žiedą, ir mūsų vedybos vėl pakibo ore".

Advokatė, papasakojusi Elenutės pasakymą, toliau pasakojo apie pokalbį su Antanu: "Vyras dailus, vertas moters meilės. Kai paprašiau atvirai pasakoti meilės istoriją, tai jis pradėjo mikčioti, lyg nežinodamas, nuo ko pradėti. Vis kartojo, kaip jis labai ją myli, kaip negali be jos gyventi. O aš iš pradžių nenorėjau jo apipilti klausimais. Juo labiau, kad jis nepasijustų esąs kaltas, kad nebūtų pasodintas į kaltinamųjų suolą. Kai aš jam pradėjau pasakoti, kaip Elenutė jį įsimylėjusi, jis ėmė vis labiau atidengti savo jausmus, ir mes turėjome nuoširdų pokalbį. Jo problema — mamos išleptintas, numylėtas sūnelis. Jis geras, bet nepajėgia įsijausti į moterį. Jis gyvena tėvų namuose, mamos viskuo aprūpintas. Mama paduoda, mama atima, mama šokinėja, rūpinasi, jį išleidžia ir sutinka, pasako, nurodo.

Po to aš vėl juodu pakviečiau ateiti į mano įstaigą. Juokinga, bet juodu vėl buvo susipykę, ir aš vos, vos prisiprašiau, kad ateitų kartu. Atėjo, baigę darbą. Kiek pakalbėjus, pasiūliau vakarienės, nes restorane jau buvau užsakiusi stalą. Jeigu įstaigoje jautėmės oficialiai, tai restorane buvome daug nuoširdesni. O kai pasiūliau mamos pyragaičių paragauti ir pakviečiau į namus, išsikalbėjome išsiaiškinome, lyg seni draugai.

Jau sakiau apie Antaną, kad jis yra mamos sūnelis lepūnelis. Mama nenorėjo skubėti su sūnaus vestuvėmis, ir štai visos priešastys, kodėl jis taip greitai ir lengvai atidėdavo vestuves. Be to, mama, būdama šeimos galva, savo vyrą buvo išmokiusi sakyti tik po du gražius žodžius: "Taip, brangioji; taip, širdele; taip, paukšteli!" Dabar ji bijojo, kad sūnus nesusilauktų jos įpėdinės — vyraujančios, neatlaidžios šeimos galvos. Tad ir kurstė sūnelį: "Tu nenusileisk, tu nepasiduok, laikyk savo, nebūk po jos puspačiu, neleisk jai lipti sau ant galvos, būk vyras!" Jį veikė mamos žodžiai, gąsdino aplinka, kad nesusilauktų antros "mamos" ir neatsidurtų savo tėvo padėtyje. Tad ir tapė abu meilės virvelę. Jai trūkus, surišdavo mazgelium, bet žiūrėk — virvelė ir vėl nutraukta. Taip ir tąsėsi abu be reikalo, nors vienas kitą labai mylėjo.

O dabar papasakosiu apie antrąją medalių pusę, apie Elenutę, kuri taip pat, kaip ir Antanas, pirminiuose pasikalbėjimuose neatidengė savo šeimos gyvenimo. Jos namuose, kaip mano tėviškėje sakydavo, vienas kitam lipdavo ant galvos. Nenusileidžia mama, nenusileis ir tėtis. Jei vienam balta, tai (eitam juoda. Jei vienam saldu, tai kitam kartu. Susitaikydavo tik vakare, eidami miegoti. Jei ir čia nebūtų turėję ką nors bendra, tikras pragaras būtų buvęs namuose. Elenutę šeimos namų gyvenimas baugino. Ji buvo vyresnioji duktė ir turėjo du jaunesnius brolius, kurių kalbos apie mergaites jai labai nepatikdavo. Ta šeimos aplinka taip veikė Elenutę, kad ji neįstengė surasti savęs ir klaidžiojo tarp mamos "taip" ir tėvo "ne" arba atvirksčiai. Jei tėvui patiko Antanas,

tai mama jį peikė, o jei mama pakeisdavo nuomonę, tai tėvas ją pasivydavo su savo priešinga nuomone.

Mums nuoširdžiai išsikalbėjus, saldumynais paslapčių maišelį atrišus, aš jiems patariau bandomąsias vestuves. Tai išgirdę, abu šūktelėjo:

— Juk mes katalikai!

— Tokį patarimą aš ir galiu duoti tik katalikams, — taip pat pakeltu balsu atsakiau. — Dabar klausykite, — tęsiau toliau pasikalbėjimą, — jeigu dabar tuoj kursite šeimą, tai su turėtų savo šeimų paveldėjimais ir ožiavimais toli nenuesisite. Jums reikia naujo pasiruošimo vedybiniam gyvenimui. Pirmiausia judu turite išsinuomoti atskirus butelius ir juose gyventi. Paskui jūs, taip mylėdami vienas kitą, kiek sąlygos leidžia, visą laiką praleisite kartu, išskiriant poilsiui skirtą laiką. Judviem reikia laiko geresniam susipažinimui, išmokyti ir pažintų blogybių atsikratymui. Kai nebeveiks jūsų turėta namų aplinka, ims kristalizuotis busimasis šeimos gyvenimas, busimoji žmona ir busimasis vyras. Atidengsiu paslaptį, kodėl aš drįsau tokį pasiūlymą jums, katalikams, duoti. Anas jūsų šauksmas dėl religinio pašaukimo tvirtumo patvirtina apie jus surinktas mano žinias. Abiejų moralinis gyvenimas pasigėrėtinas, tad visai nesistebėjau, kai judu šūktelėjote, kad aš drįsau katalikams jaunuoliams duoti tokį patarimą. Vieni juk eina į mišką pasislėpti, kiti — gamtos grožiu pasidžiaugti. Judu taip pat. Išsinuomavę atskirus butus, juose apsigyvensite ne tam, kad įvairioms išdaigoms pasislėptumėte, bet kad galėtumėte vienas kito gerąsias savybes pažinti, labiau įsijaustumėte į busimąjį bendrą šeimos gyvenimą, atsiakratytumėte įvairių neigiamybių".

Vakarojimas užsitęsė iki vėlumos. Advokatė pažadėjo kitą vakarą paskaityti Elenutės ir Antano laiškus. Juodu jau buvo sukūrę gražią, pavyzdingą katalikišką ir lietuvišką šeimą.

Po advokatės pranešimo kilo labai gyvos diskusijos. Kiek daug nuostabos ir įtariamo sukėlė jos pasisakymas dėl bandomųjų

vedybų, tiek pat ji susilaukė ir pritarimo. Juk tai ne kas kita, kaip jaunųjų graži draugystė, stengiantis vienas kitą geriau pažinti.

Apie jos platesnį paaiškinimą tos draugystės, kurią ji pavadino bandomosiomis vedybomis, pakalbėsime kitą kartą.

Harmoninga santuoka

D.S.

Vyro ir žmonos santykiai šeimoje yra sudėtingi. Mes norėtume šiuos du skirtingus individus panagrinti psichologiniu požiūriu. Ir išsiaiškinti, ką reiškia charakterių "panašumas" ir "nepanašumas".

Žmogaus individualybę lemia specifinių ypatumų sutapimas poreikiuose, įsitikinimuose, idealuose, įpročiuose, temperamente ir charakteryje, t.y. jo asmenybės struktūroje. Ši struktūra susiformavo, vystėsi ir įsitvirtino žmoguje, jį auklėjant, jo gyvenimiškoje patirtyje. Ar egzistuoja visiškai tokie pat du žmonės? Tikslus dviejų ar daugiau individų sutapimas reikštų visų asmenybės struktūros elementų susiliejamą, vadinasi, visišką žinojimo, įgūdžių, įpročių, jėgų, santūrumo, jausmų, intelekto, siekių sutapimą. Jeigu atkreipsime dėmesį į visų šių elementų daugiareikšmiškumą ir į tai, kokių sudėtingu keliu ir kokių skirtingų faktorių veikiami jie formuojasi ir kokie skirtingi jų tarpusavio ryšiai, bus visiškai aišku, kad ir teoriškai tai absoliučiai neįmanoma.

Tokiu būdu atrodytų, kad ir ideali santuoka iš viso neįmanoma.

Bet ideali santuoka — tai nereiškia, kad turi labai tiksliai sutapti abiejų sutuoktinių asmenybės, tačiau privalo būti skirtingų individualybių harmoninga vienybė. Šeimos laimę sudaro ne vienodos abiejų partnerių charakterių ypatybės, bet puikios, vykusios skirtingų ypatybių kombinacijos, kuriose gali sutapti tik kai kurie svarbiausių bruožų elementai.

Daugelis jaunuolių nutaria susituokti tada, kai jaučia potraukį vienas kitam, abipusę simpatiją, kuri kyla iš vienodo požiūrio

į literatūrą, meną, kiną, teatrą, muziką, mada ir pan. Betgi šito dar nepakanka. Tai ne vienintelės ir svarbiausios harmoningos santuokos sąlygos. Interesai ir skonis gali būti laikini, gali juos pagimdyti tokie praeinantys faktoriai, kaip susižavėjimas, sekimas mada ir, laikui bėgant, gali pasikeisti. Todėl jų negalima laikyti svarbiausiais, ir jie necharakterizuoja žmogaus. Potraukis, simpatija ir meilė privalo būti žymiai sudėtingesnio individualybės komplekso dalis. Štai kodėl dviejų jaunuolių nutarimas sudaryti sąjungą privalo išplaukti iš daug plačiau suprantamos tarpusavio simpatijos ir pagarbos, asmeninių ir profesinių interesų, idealų, siekių, poreikių, pažiūrų, charakterių. O kad kiekvienas iš partnerių suprastų, koks turi būti antrasis, kad po kurio laiko jų santuoka nepasidarytų skubota ir nevykusi ir kad jie nekaltintų vienas kito "esminiais charakterio skirtumais", abu privalo mokėti teisingai save vertinti. Reikia išmokti teisingai įvertinti savo poreikius, norus, polinkius, sugebėjimus, interesus, motyvus, nulemiančius vienokį ar kitokį poelgį, savo pasaulėžiūrą, socialinę padėtį ir pan.

Tik teisingai save įvertindami, mes išmoksime teisingai įvertinti ir savo partnerį.

Labai svarbu harmoningoje šeimoje abipusė pagarba. Nustatę, kad žmogus, su kuriuo mes surišame savo gyvenimą visam amžiui, turi savo specifinį pasaulį, ne mažiau sudėtingą ir individualų, kaip ir jūsų, privalote su tuo skaitytis, o ne reikalauti, kad jūsų partneris visur ir visada sutiktų su jūsų nuomone. Tik išmokę teisingai vertinti savo poelgius bei gerbti save, mes galėsime teisingai vertinti ir savo partnerį. Tokiu būdu nuo mūsų pačių priklausys, kaip mes įvairiais gyvenimo atvejais išmoksime vertinti savo busimojo ar esamo vyro (žmonos) poelgius.

Taigi dvi individualybės mokosi derintis viena prie kitos. Negalima pamiršti, kad sudėtingus sutuoktinių santykius lemia dar ir partnerių biologiniai skirtumai. Moteris visada neša ant savo pečių sunkesnę gyvenimo naštą, žymiai didesnę socialinę atsakomybę, negu vyras. Ir jeigu vyras nesidalina

su žmona visais rūpesčiais, tarp jų visada gali atsirasti susvetimėjimas.

Mes nieko nekalbėjome apie meilę — tą sudėtingą ir sunkiai paaiškinamą ryšį tarp vyro ir moters, kuri paprastai privalo būti pirmoji harmoningos santuokos sąlyga. Bet ji nėra vienintelė. Kai nėra kitų sąlygų, apie kurias anksčiau kalbėjome, kaip bemylėtume vienas kitą, mes negalime sudaryti darnios šeimos.

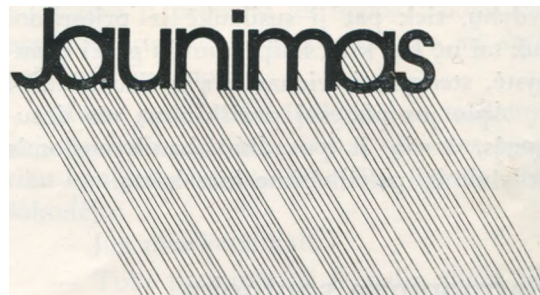
Žodžiu, nepasikartojančios žmonių individualybės — ne kliūtis sukurti laimingą šeimą, jeigu, žinoma, mes mokame gerbti ir suprasti vienas kitą.

Visur reikalingas saikas

A. S.

Daugelyje šeimų yra išgalėjęs visiškai nereikalingas paprotys kelis kartus per metus ruošti dideles vaišes įvairiomis progomis: gimtadienų, vardinių, jubiliejų ir pan. Tokių švenčių metu vaišes ruošusias šeiminkes užgula ištisa rūpesčių ir darbų virtinė. Neapsieinama be gausybės svaigiųjų gėrimų, kurie skaičiuojami ne buteliais, bet dėžėmis. O apie valgius nėra ką ir kalbėti. Nuo jų gausumo ir įvairumo tiesiog lūžta stalai. Per netrumpą savo gyvenimą teko daugelyje tokių pokylių dalyvauti ir padėti juos ruošti. Viena, ką aš pastebėjau ir kas ypač krito man į akis — tai mūsų šeiminkių nesaikingumas, sakyčiau, savotiškas persistengimas, varžytinės. Šeiminkės, kurios gamina tokius valgius ir tiekia juos į stalą, labiausiai pavargsta. O visa tai dėl to, kad nori prašmatniau pasirodyti prieš kitus ir kad vėliau jų neapkalbėtų. Neretai ir valgių prigaminama net du kartus daugiau, negu sunaudojama. Šeiminkės vis bijo, kad tik netrūktų!

Rengiant tokius pokylius, iš anksto bent apytikriai reikėtų apskaičiuoti, kiek reikia vienų ar kitų valgių, kiek jiems reikės produktų ir pan. Nes šiaip, pasibaigus vaišėms bei keičiant vienus valgius kitais, dažnai di-

Po vienerių metų jėzuitų naujokyste

Andrius Valevičius

Prieš pradėdamas aprašyti savo įspūdžius bei pergyvenimus, norėčiau visų pirma pacituoti 31-jo visuotinio jėzuitų suvažiavimo (General Kongregation) nuostatus, kuriais yra nusakomas naujokyno tikslas: "Šio pirmo paruošiamojo laikotarpio prasmė yra apsprendžiama dvejopo jo siekio: jis yra bandymo ir kartu formavimo metas. Jo eigoje privalo išsiskleisti pašaukimo malonė ir tapti regimi pirmieji jos vaisiai"¹.

Jau metai, kai pirmą sykį žengiau pro didžiulius geležinius vartus, atskleidžiusius

---

deli kiekiai valgių likučių atitenka gyvuliams, paukščiams arba tiesiog išmetami. Pasakyčiau, kad netvarkingi, nesaikingi esti ir patys svečiai. Į lėkšteles prisikrauna, prisideda tiek maisto bei įvairių priedų, kiek nepajėgia sudoroti. Atvirai pasakyčiau, mūsų pokylių dalyviams dar trūksta kultūros prie stalo, gerų įgūdžių, saikingumo, santūrumo, mandagumo. Ir tuo nereikia stebėtis. Dar pas mus įprasta nuolat prašinėti, tiesiog įkyriai raginti svečius, kad kuo daugiau gertų, valgytų ir pan. Ar nepakaktų vieną, kitą kartą paprašyti, ir gana?

Esant mažiau, bet skaniai pagamintų valgių, būtų patogiau juos išdėstyti, visas pokylis įgautų geresnę išvaizdą, ne taip pavargtų ir mūsų šeiminkės. Tradicijos, paremtos besaikiu girtavimu, turėtų užleisti vietą kultūringesnėms vaišėms.

man vaizdą ne tik žaliuojančio parko, spalvingo daržo bei sodo, bet ir visiškai naujo gyvenime. Atsimenu, kaip skaičiau lentelę, kybančią ant vartų: *Jesuiten Patres — Tėvai jėzuitai*. Širdis suplakė truputį smarkiau; manyje kilo įvairių jausmų — neaiškumas, nežinojimas, netikrumas, kas bus už tų vartų... Bet taip pat jaučiau savotišką pasididžiavimą, pasitenkinimą ir net džiaugsmą, kad pagaliau pro tuos vartus žengiu.

Jėzuitų naujokyne niekuomet nebuvau lankęsis. Iki šiol turėjau tik savo paties susikurtą vaizdą, kaip vienuolynas turėtų atrodyti: senas, niūrus, drėgnas pastatas. Todėl buvau nustebęs, regėdamas modernišką dviejų aukštų namą, žerintį eile didžiulių langų, o šalia dar ir kitą, jungiamą su pirmuoju stiklinio koridoriaus. Pirmasis buvo man nurodytas kaip naujokų gyvenvietė. Pro jo duris žengiau tiesiog į salę, apšviestą saulės spindulių, krintančių pro langus, išeinančius į kiemą. Tuojau buvau penkių ar šešių asmenų pasveikintas. Susipažiname, klausinėjome vienas antrą, bet, nemokėdamas vokiškai, maža ką supratau ir į maža ką atsakiau. Mūsų šypsenos papildė žodžius.

Pirmosios dienos popietį rinkosi vienas po kito naujokai, naujai atvykstantys kandidatai į dvasinį gyvenimą. Kiekvienas iš mūsų jau turėjo iš anksto paskirtą ir jo laukiant; "angelą sargą", būtent antrųjų metų naujoką, kuris aprodinėjo namus, aiškino, kur kas yra, ir atsakinėjo į nepaliaujamus mūsų klausimus. Tos pačios dienos vakarą susiejoje susipažinti: kiekvienas prisistatė ir turėjo truputį apie save papasakoti. Iš viso buvome devyniolika "carissimi — mielųjų": šitaip yra kasdieniškai vadinami naujokai Jėzaus Draugijoje. Tarp jų buvo septyniolika kandidatų į kunigus ir du į brolius. Tautybių atžvilgiu — dešimt vokiečių, penki austrai, vienas šveicaras, vienas norvegas, vienas slovakas ir aš, Kanados lietuvis. Mūsų amžius — nuo aštuoniolikos iki keturiasdešimt metų. Iš vyresniųjų naujokų, kurie jau buvo dirbę savo profesijoje, buvo du daktarai (medicinos ir teisės), vienas mo-

kytojas, vienas biologas, vienas kunigas, vienas namų dažytojas ir vienas virėjas.

Kitą dieną prasidėjo normali naujokų gyvenimo eiga. Seniau šio gyvenimo dienotvarkė buvo labai griežta. Naujokai turėdavo atiduoti laikrodžius ir tvarkytis tik pagal skambutį, kuris visą dieną dindėdavo, duodamas ženklą, kada keltis, praustis, mąstyti, vykti koplyčion, daryti sąžinės apyskaitą, valgyti, mokytis, ilsėtis, eiti miegoti ir t.t. Tik antrųjų metų pabaigoje naujokai atgaudavo laikrodžius. O visą šį laiką tie laikrodžiai būdavo kurio nors broliuko priežiūroje, kuris juos sąžiningai kartą per savaitę užtraukdavo, kad nesurūdytų. Šiandien jėzuitų naujokyne dienos laiko skirstymas yra žymiai laisvesnis. Visi bendrai renkamės šv. Mišioms, paskaitoms, pietums, mąstymo punktams ir vakarienei. Likusį laiką kiekvienas privalo išmokti tvarkyti savu atsakingumu.

Smulkiau aprašant, mūsų dienos eiga atrodo šitaip. Diena prasideda rytinėmis maldomis (laudes) koplyčioje 7:45 val. Jėzuitai neturi pareigos kalbėti brevijorių, susiję drauge, kaip tai daro senesnieji vienuolynai. Todėl ir rytinių maldų lankymas yra laisvas (ad libitum). Galimybė pusryčiauti yra tarp 6:30 val. ir 9:15 val. Nuo 10:30 val. iki 11:15 val. - turime — penketą dienų per savaitę — paskaitas. Jų metu tėvas magistras (naujokų vadovas) nagrinėja įvairias temas, sakysime, jėzuitų steigėjo šv. Ignaco Loyolos gyvenimą, jėzuitų ordino istoriją, ordino įstatus; yra aptariama ir diskutuojama jėzuitų gyvenimo būdas, vienuolio egzistencija moderniam pasaulyje; svarstomi skaisčių, klusnumo ir neturto įžadai — jų prasmė bei reikšmė. Kartkartėmis kviečiami įvairūs profesoriai, kurie veda Šv. Rašto, pastoralinės teologijos, retorikos studijų savaites. Šv. Mišios laikomos 11:30 val. Jų metu naujokai patys kiekvieną dieną sako trumpus pamokslėlius. Po šv. Mišių esti 15 minučių tylos, kad visi apžvelgtume savo sąžinę (examen conscientiae). Pietūs 12:30 val. Valgis geras, gausus ir maistingas.

Popietinis laikas laisvas — kiekvienam prasmingai juo naudotis. Tris kartus per sa-

vaitę yra duodami mąstymo punktai, beveik visuomet parinkti iš Šv. Rašto. Nuo 17:00 val. iki 18:30 val. yra "silentium" — tyla: mąstyti ar mokytis. Po šios tylos trumpos maldos koplyčioje. Paskui renkamės vakarienės. Po jos iki 20:00 val. "recreatio" — atgaiva, kai naujokai susieina pasikalbėti ar ką nors laisvai padiskutuoti. Vasaros metu kartais perkamės ledų, žiemą — alaus. Nuo 22:00 val. tyla visur. Ji tačiau nereiškia draudimo kalbėtis; tik reikia išlaikyti ramybę: išjungti radiją, nerašyti mašinėle, kalbėtis pašnibždomis.

Šalia šios oficialios dienotvarkės dažnai renkamės mažesniais grupėmis skaityti Šv. Rašto, Bažnyčios Tėvų raštų, jėzuitų nuostatų ar mokytis kalbų — graikų, lotynų, taip pat ir naujųjų kalbų.

Naujokynas yra dvejų metų laikotarpis kaip įvadas į dvasinį jėzuito gyvenimą. Svarbiausia čia yra tai, kad išmokstama dvasinių pratybų. "Dvasinės pratybos, — skaitome minėtuose jėzuitų nuostatuose, — yra būtiniausia ir pagrindinė priemonė *ištesėti*; todėl jos ir užima naujokų auklėjime pirmąją vietą".² *Dvasinių pratybų* terminu yra visų pirma suprantama kasdieninis vienos valandos mąstymas ir sąžinės apyskaita pagal šv. Ignaco patarimus bei nurodymus. Medžiaga mąstymams gali būti parenkama iš Šv. Rašto, iš Bažnyčios Tėvų mokymo — galimybių esama nemaža, tačiau tikslas visuomet yra artėti prie Dievo, apžvelgti savo santykius su Kūrėju, įsigyti Dievo meilės. Prie dvasinių pratybų priklauso ir jau minėta, du kartu per dieną atliekama sąžinės apyskaita, kuri anaiptol nėra tik nuodėmių skaičiavimas, bet daugiau dienos eigos apžvalga: pastebėti Dievo suteiktas malones, pareikšti Jam už tai padėką, pažvelgti į save, į savo jausmus, mintis, nuotaiką ir patirti, kaip visa tai įtaigauja žmogaus santykį su Dievu. Ar dienos įvykiai bei darbai priartino ar atitolino mane nuo Dievo? Šiuos dvasinius pratimus papildė kasdieninis klausymas šv. Mišių, malda, dvasinės literatūros skaitymas ir kt.

Būdinga jėzuitų naujokyno savybė yra ta, kad šį laikotarpį naujokas turi atlikti

įvairių darbų ne tik pačiame vienuolyne, bet ir už jo ribų, net kituose miestuose ar kituose kraštuose. "Nes pašaukimas,— sako jėzuitų nuostatai, — turi būti išmėgintas įvairiais bandymais, kurie, pagal šv. Ignaco mintį, sudaro ypatingą Draugijos naujokyno žymę. Tačiau kad šie bandymai pasiektų tikslą, jie turi naujokams sudaryti tokią padėtį, kurioje parodytų, kaip jie įsisavino savo pašaukimo postūmus. Todėl ir reikia protingai, bet drąsiai ieškoti naujų darbų, kurie mūsų dienomis atitiktų šį tikslą".³ Dabartiniai jėzuitų naujokų darbai pareikalauja beveik šešetos mėnesių per metus. Po ramaus susikaupimo vienuolyne naujokui sudaroma proga išmėginti savo dvasinį gyvenimą už vienuolyno sienų ir tuo būdu iširti savo pašaukimą kitoje padėtyje. Tai reiškia, pagal pagrindinį šv. Ignaco dėsni, išmokti "buscar y hallar Dios en todas las cosas — Dievo ieškoti ir Jį rasti visuose dalykuose", būtent: išlaikyti visur dvasinę nuotaiką, regėti Dievą kasdieninėse pareigose, kasdieniniame darbe, kai nėra laiko maldai, nėra galimybės kasdien lankyti šv. Mišių ir, kas sunkiausia, nėra brolių-vienuolių ir jų paguodos žodžių po dažnai sunkios bei nuviliančios dienos.

Tokių darbų-bandymų man yra jau tekę atlikti trejetą. Pirmasis mano uždavinys buvo dvejų mėnesių tarnyba ligoninėje, kurion buvau pasiūstas kartu su kitu naujoku šveicarų. Gyvenome pačioje ligoninėje. Aš buvau paskirtas dirbti vidaus ligų skyriuje, kuriame gulėjo apie 40 ligonių, dauguma sergančių širdies ar vėžio ligomis. Mano pareiga buvo ligonius prausti (daugelis negalėjo pasikelti iš lovas), dalinti jiems maistą, matuoti jų kraujospūdį ir temperatūrą, apskritai visaip patarnauti sergantiesiems. Pirmą kartą savo gyvenime mačiau tiek kančios! Mirštančiųjų šauksmai, sustingę lavonai, giminių ašaros kėlė man daug naujų įspūdžių, pergyvenimų ir minčių.

Antrasis bandymas buvo trisdešimties dienų rekolekcijos pagal šv. Ignaco metodą (ejercicias espirituales). Jas atlikome jėzuitų namuose Vakarų Berlyne. Didesnę šių rekolekcijų dalį šv. Ignacas parašė tuo me-

tu, kai jis pats vedė labai asketišką gyvenimą Manresoje netrukus po savo atsivertimo bei apsisprendimo visą save skirti Dievui. Vėliau jis visą laiką šū rekolekcijų turinį taisyti ir papildinėti. Jos prasideda žodžiais: "Žmogus yra sukurtas, kad Dievą, mūsų Viešpatį, garbintų, Jam tarnautų ir tuo būdu išganytų savo sielą. Visi kiti dalykai, esantieji pasaulyje, yra sukurti žmogui, kad jam padėtų, šio tikslo siekiant"⁴. Šie žodžiai šv. Ignaco yra vadinami "dėsnis ir pagrindas — principio y fundamento". Ir iš tikro, rekolekcijos yra priemonė save paruošti ir save apspręsti pagal šį dėsnį ir šį pagrindą. Vokiečių teologas P. Knauer šia prasme ir rašo: "Šv. Ignaco pratybos siekia visus žmogiškosios asmenybės sluoksnius perskverbti giliu tikėjimu į Jėzų Kristų. Šis tikėjimas turi reikštis ne tik svarbiuose gyvenimo sprendimuose, pavyzdžiui, pasirenkant profesiją, bet ir vykdam bet kokius kasdieninius reikalus"⁵. Šiomis savo rekolekcijomis šv. Ignacas, studijuodamas Paryžiuje, kaip tik ir laimėjo pirmuosius brolius, kurie vėliau sudarė naujai įsteigtosios Jėzaus Draugijos branduolį. Rekolekcijų metu laikomasi visiškos tylos. Kaip minėta, jos trunka 30 dienų. Tai, tiesa, ilgas, sykiu betgi ir įspūdingiausias laikas. Tai įvykis, kuris, be abejo, išvargina, kuris tačiau, kaip daugelis jėzuitų sako ir kaip aš pats patyriau, yra nepamirštas visą gyvenimą.

Trečiašias pratybas atlikau vasaros metu Frankfurte a.M., dirbdamas vad. *Bahnhofsmission*, esančioje traukinių stotyje. "Bahnhofsmission" yra įstaiga, vedama katalikų "Caritas" kartu su evangelikų "Diakonisches Werk". Tai įstaiga, turinti tikslą padėti esantiems kelionėje žmonėms. Jos pareigos yra labai įvairios: pagelbėti invalidams, seneliams, psichiškai sutrikusiems pasiekti traukinį; padėti kelyje apvogtiesiems; surasti skirtas stovyklas Irano ir Afganistano pabėgėliams; dalinti duonos ir kavos vargšams ir apskritai teikti paramos ar informacijų visiems, jų reikalingiems. Ten dirbant, teko sutikti įvairių įvairiausių žmonių, pradedant girtuokliais ir baigiant psi-

chiškai nenormaliais. Tikros nelaimės ištiktieji sudaro tik maždaug pusę tų, kurie kreipiasi į "Bahnhofsmission". Tačiau kiekvienam suteikta pagalba palieka širdyje neišdildomai malonų jausmą.

Žiūrint atgal į prabėgusį laiką, atrodo, tarsi būčiau skaitęs knygą, versdamas puslapį po puslapio — tiek įspūdžių, pergyvenimų, vaizdų yra sieloje prisirinkę! Pradžioje mes, naujokai, susiję iš skirtingų kraštų, šeimų, tradicijų, buvome vienas antram gana svetimi, ir truko daug mėnesių, kol pripratome buvoti drauge. Ir štai šis artėjimas kaip tik ir leidžia gana gražiai stebėti, kaip žmogus įauga į bendruomenę. Tai viena iš krikščionybės išraiškų, kad svetimi bei skirtingi žmonės, sekdami Kristumi ir tikėdami į Jį kaip Išganytoją, yra Jo galop sujungiami į vienumą. Ir ne tik tarp savęs, bet ir su kitais, kurie gyvena anapus vienuolyno. Ilgainiui ir aš pastebėjau, kad vartai, pro kuriuos tiek daug kartų esu jau žengęs, visados lieka atviri. Niekuomet nesu radęs jų uždarytų. Niekuomet jie nėra sulaukę manęs nuo pasaulio ir pasaulio nuo manęs. Atvirkiškiai, jie kviečia pasaulį žengti pas mus ir leidžia mums pro juos žengti į pasaulį. Nes Dievas nėra sustabdomas vienoje ar kitoje vartų pusėje. Jis yra visur, tad visur turi būti ieškomas ir visur turi būti randamas — šiapus ir anapus vartų.

Citatų šaltiniai

1. Dekrete der 31. Generalkongregation der Gesellschaft Jesu 1965/1966. Vorläufige inoffizielle Uebersetzung, 1967. p. 28. (III-tes Kap., Abschnitt 12).
2. Ibid., (III-tes Kap. Abshnitt 15), p. 29.
3. Ibid., (Abschnitt 14), p. 29.
4. Knauer, Peter. "Ignatius von Loyola, Geistliche Uebungen and erlauternde Texte". Leipzig, 1978, p. 24.
5. Ibid., p. 5.

• Popiežiaus Jono Pauliaus II visą literatūrinę kūrybą išleidžia viename tome lenkų leidykla "Znak" Krokovoje.

• Toronto lietuvių Prisikėlimo parapija pakvietė tris vietnamiečių šeimas į Kanadą.

Įdomiausias mano gyvenimo įvykis

Alvydė Eitutytė

Miela tėvėlių žeme, kaip tave myliu, kaip tavęs ilgiuosi! Sėdėdama lėktuve, šluosčiau savo drėgnas rankas į sijono kraštą, o mintimis laksčiau nuo vieno praėjusio įvykio prie kito.

Įsėdau į lėktuvą Čikagoje. Pirmą kartą savo gyvenime pakilau nuo žemės išskėstais plieniniais sparnais ir už poros valandų atsiradau Niujorke. Netrukus persėdau į kitą lėktuvą ir pasiruošiau kelionėn už jūrų marių. Buvo įdomu keliauti su saule, vienu žvilgsniu pamatyti dangų ir žemę. Aplink plaukiojo pūkuoti debesys, tolumoje matėsi tik mėlynė, ir ne kartą pagalvojau, ar tik neatsiradau danguje — man atrodė, kad niekada nebuvau žemės gyventoja... Po ramios kelionės nusileidau Helsinkyje, Suomijoje. Visai susimaišiau: laikrodis rodė vidudienį, o mane miegas traukė, akių atplėšti negalėjau. Net pagalvojau, kad buvau Amerikoje, tik žmonės keistai kalbėjo.

Užsimiegojusi, su bendrakeleiviais nužgiavau prie lėktuvo, kuriuo skridome į Maskvą. Žmonės garsiai susijaudinę kalbėjosi, bet aš užsnūdau, niekuo nesirūpindama. Vėl po poros valandų nusileidome aerodrome. Keista buvo matyti tiek daug apsiginklavusių kareivių, bet, įvilkusi savo didžiulius maišus į maitinę, staiga atsibudau. Kareivių begalės, atmosfera šalta, rūsti, ir stovėdama eilėje prie maitininko, su didžiausia širdgėla pergyvenau kiekvieną krattymą. Beveik kiekvieno net kišenės iščiupinėjo. Nesupratau, kaip aš neiškratyta praėjau. Praėjus šiuos "kryžiaus kelius", miego nebenorėjau, bet džiaugiausi, kad jau nebetoli tikslo — Lietuvos. Reikėjo laukti kito ryto, ir kai lėktuvas pakilo Lietuvos link, labai nekantriai skaičiavau minutes.

Pagaliau plieninis paukštis leidosi lyg miglose paskendusion žemėn. Netikėjau, kad buvau taip arti Lietuvos, kad skrendu toje mėlynoje padangėje, kurioje auksakasė saulė pasirodo nors iš tolo pašildyti sustingusią žemę... Lėktuvas sudrebėjo ir ne-

trukus sustojo. Apsikabinėjusi meškerėm, paltu, dviem rankiniais maišais, nedrąsiai lipau iš lėktuvo. Taip, toji žemė, ant kurios tuoj atsistosis, yra Lietuva. Ta pati, kuri knygoje aprašyta, dainose apdainuota — žodžiuose įamžinta. Tikrai aš, maža jos dulkelė, pajusiu ją po kojomis. Netoli geležiniai vartai, už jų — žmonių minia. Įsikabinę į tvorą, žmonės tylėjo, nekantriai laukė. Priartėjome. Nežinojau, ko tikėtis, ką susitikti. Jau priėjome vartus. Pakilo šauksmai, paskendau minioje, o aplinkui — džiaugsmo ašaros, gėlės. Įpuoliau močiutės glėbin, bet kaip žinojau, kad ji buvo mano močiutė, nebeprisimenu—viskas įvyko taip greitai. Apkabino mane tos pačios rankos, kurios mamytę glamonėjo, ašaros riedėjo tuo pačiu veidu, kurią mano mamytė matė nuo pat savo pirmųjų dienų. Susitikau dėdę, pusbrolius, tetą, pusseserę ir kitus gimines. Nors juos visus mačiau tik nuotraukose, bet pajutau jiems visiems didelę meilę, nes širdelėje jaučiau, kad jie man artimi.

Tą pirmąją dieną visi apėjome didelį dalį Vilniaus senamiesčio. Man atsivėrė istorijos knyga, jaučiausi lyg atsiradusi praityje. Tolumoje matėsi Gedimino pilis. Tikėjausi už kiekvieno kampo pamatyti kardais apsiginklavusius, kailiais apsitaisiusius lietuvius kareivius su savo mylimaisiais žirgais. Paskui prisiminiau stebuklingą Aušros Vartų paveikslą, Vilniaus katedrą, Šv. Onos bažnyčią, Šv. Petro ir Povilo bažnyčią, Vilniaus universitetą — aplanai viską, ką mokiausi mokykloje. Giminės po kiek laiko prisipažino, jog labai stebėjosi, kad aš, iš anapus Atlanto, kalbu jiems suprantama kalba ir žinau tiek daug apie Lietuvą. Jie niekaip negalėjo įsivaizduoti, kad Amerikoje yra jaunimo, kuris daugiau ar mažiau laisvai vartoja lietuvišką žodį. Man tai labai didelį įspūdį paliko vaikų kalbėjimas lietuviškai. Eidama gatvėmis, girdėjau mergaites, kalbančias apie berniukus, saldinius; maži vaikai žaidė ir pasakojo juokus

— tik lietuviškai. Niekas jiems nesakė "kalbėkit lietuviškai". Kaip būtų gera, kad mes taip darytume!

Praėjus porai dienų, aplankiau Kauną. Mane vedžiojo vienas profesorius, kuris labai stebėjosi, kad turiu tiek daug žinių apie Lietuvą ir kalbu lietuviškai—ačiū tėveliams ir visiems mieliems mokytojams. Aplankiau Kauno katedrą, aikštę, Kauno pilį, Vytauto Didžiojo mažąją bažnyčią, Dariaus ir Girėno kapą, Karo muziejų, kuriame mačiau Dariaus ir Girėno sudužusį lėktuvą, jų sukrvintus rūbus. Sužinojus, kad, kai mano palydovas buvo mažas, jį už rankos vedžiojo Maironis, aš negalėjau atsistebėti. Maironis man nebuvo žmogus, bet kažkokia galinga dvasia, kuri parašė amžinus žodžius. Vėliau aplankiau Trakus. Sena, apkerpėjusi pilis, kurioje gyveno ir mirė Vytautas Didysis, man paliko didelį įspūdį. Tai buvo mano geriausia istorijos pamoka.

Greitai baigėsi mano viešnagė Lietuvoje. Pamačiau, kad Lietuva jau nėra krikščionių ežerų, žalių pievų, geltonuojančių laukų, mėlynuojančio dangaus kraštas. Pamačiau ginkluotus rusų kareivius, žmonių ne-drąsumą, greitą susijaudinimą, skaudų ty-lėjimą — šiurpi atmosfera. Ji atsispindėjo net gatvių pavadinimuose — Vilniuje Kom-janimo gatvė kerta Kudirkos gatvę. ..

Labai susigyvenau su giminėmis. Skirtis buvo sunku. Nesulaikydama ašarų, visus iš-bučiauvau ir nenorėjau jų palikti. Dabartinėje santvarkoje nenorėčiau čia gyventi. Sunku buvo suprasti, kad šie žmonės čia visuo-met gyvens. Praėjau pro geležinius vartus ir atsisukau. Prisiminiau Aušros Vartus ir su ašaromis maldavau Mariją: "Pagelbėk šiems žmonėms — juk jie nieku nekalti, jie tik lie-tuviai. Padėk jiems išsilaikyti sunkiose gy-venimo sąlygose. Prašau, Marija, gelbėk verkiančią Lietuvą, globok ją, nepamiršk!.. Prašau..

Aštrus balsas skatino mane eiti prie lėk-tuvo. Atsisėdusi kėdėje verkiau, apimta liū-desio ir skausmo. Lėktuvas ėmė judėti. Tas beširdis plieninis paukštis mane nešė tolyn nuo tėvynės, mano tėvynės, nes aš lietuvaite. Kilome, palikdami miglą. Kelionė į auksinę

saulę, kuri man šaltai švietė. Oi, kad saulė šilčiau sušvistų, kad išsklaidytų Lietuvos miglas! Lietuva, kaip tave myliu, tavęs nie-kuomet nepamiršiu. Nors gimusi Ameriko-je, aš esu tavo, o tu — mano.

"Lietuva, žemės žodi švenčiausias,
Lietuva, žemės laimė šviesi!"

Kelionė į Lietuvą buvo įdomiausias ma-no gyvenimo įvykis.

Mergaitė liko viena

E. Valmienė

Dažnai spaudoje pasirodo straipsnių apie nusivylusias merginas. Jos skundžiasi, prašo patarimo, kaip toliau gyventi. Be mylimojo joms gyvenimas ne gyvenimas, tik tamsi duobė.

Bet kaipgi mergina atsiduria toje tamsio-je duobėje? Ar ji apie tai pagalvoja? Pete-liškė, skrisdama į šviesą, taip pat nieko ne-galvoja, užtat nudega sparnelius, o kartais net žūsta. Nejaugi merginą galima sulyginti su peteliške? Ji protinga, mąstanti.

Jeigu meilę mes suskirstysime į tris lai-kotarpius, tai pirmasis — pati pažinties pradžia, kai koks nors išorinis požymis prikaus-to dėmesį. Tada dar nieko ypatingo negal-voji, nesitiki ir nelauki, bet susitikti malonu. Tai pati meilės užuomazga. Ji šviesiausia vėlesniuose prisiminimuose.

Vėliau jau reikalavimai didėja. Skiriami pasimatymai, kažko laukiama (žinoma, ge-ro), tikimasi iš mylimo asmens. Čia jau var-gu pakaks vien išorinio žavesio. Jau reikės įjungti ir vidines savybes. O kokios tos vi-dinės savybės? Trumpai pasakius: šiam lai-kotarpiui būdinga duoti daug, reikalauti maža. Dažnai perdėtai stengiamasi atrodyti geresniu, negu iš tikrųjų esama, daug pa-taikaujama ir veik nieko nereikalaujama. Tas jauną žmogų klaidina. Tai laikotarpis, kurį reikia kiek galima prailginti ir visapu-siškai pažinti antrąją pusę. Čia negalima pasikliauti vien jausmais, reikalingas ir pro-tas. Reikia mylimąjį stebėti įvairiose situaci-jose ir vietose. Šokiuose ir kine jis tikriau-siai bus džentelmenas. O kai važiuosite na-

Paruošė VYTAS BUTVILA

“TIESOS” LAIKRAŠČIO SKAITYTOJŲ NEAKIVAIZDINĖ KONFERENCIJA

“Tiesos” redakcija kreipiasi į “brangius draugus skaitytojus”, dėkoja už bendradarbiavimą ir prašo atsakyti į septynis klausimus. Mes atsakome tik į pirmą klausimą: “Kas laikraštyje 1980 metais jus labiausiai sudomino, sujaudino? Kodėl?”

Mus sudomino straipsniai apie “Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 40-tąsias metines”. Tie straipsniai mus sujaudino, nes žinome, kaip sunku žmogui, trokštančiam laisvės, “džiaugtis” per prievartą krašto okupacija, tikėjimo persekiojimu, rusinimu.

SKULPTORIUS IR POETAS

V. Mačiūka, 1964 m. baigęs valstybinį darbo institutą, gambiai reiškiasi kaip skulptorius. Daugybė jo darbų yra įvairiose Lie-

mo ir suglaudę pečius sėdėsite, vargu ar jis matys arti stovinčią žilą moterį. Tai jau turėtų versti susimąstyti.

Atsiminkite, kad po vestuvių lozungas dažnai pasikeičia: DAUG REIKALAUTI IR MAŽA DUOTI. Tai ir visa katastrofa.

Ne kiekviena draugystė baigiasi vestuvėmis. O tai ir yra nusivylimų priežastis. Bet kitaip ir negali būti! Juk draugystės laikotarpis — tai patikrinimas, kuris rodo, kad jaunuoliai ne visada tinkami vienas kitam. Tikrinama visada atidžiai, neskubant, Kas paskuba, dažniausiai padaro klaidą.

Daug duoti — tai nereiškia tenkinti vi-

tuvos vietose. Jis taip pat nuolat dalyvauja parodose ir labai vaisingai reiškiasi kūrybiniame rašytiniame gyvenime — yra išleidęs tris poezijos rinkinius ir yra Rašytojų sąjungos narys.

ESTETINIS AUKLĖJIMAS AUKŠTOJOJE MOKYKLOJE IR VISUOMENĖJE

Henrikas Zabulis, rašydamas “Kultūros baruose” apie estetinį auklėjimą, iškelęs jaunimo mokymo ir auklėjimo principus, rašo: “Nepraturtinęs savęs, niekas negali nieko duoti kitiems, o nieko neduodamas kitiems, žmogus išvis neturi teisės vadintis žmogumi: tik žvėrys gyvena vien savo labui...” (O kaip komunistai? V.B.).

“Literatūros ir meno” žurnale rašoma apie Respublikinio kultūros darbuotojų pasitarimų dalyvių kreipimąsi į visus Lietuvos kultūros darbuotojus: “Pasitarimo dalyviai reiškia tvirtą įsitikinimą, kad respublikos darbuotojai nuolat ir kūrybiškai padės partinėms organizacijoms propaguoti tarybinį gyvenimo būdą, auklėti darbo žmones tarybinio patriotizmo ir proletarinio internacionalizmo dvasia, maksimaliai panaudojant šiame darbe revoliucines, kovines ir darbinės TSKP ir tarybinės liaudies tradicijas.

Brangindami kiekvieną darbo dieną ir valandą, panaudokime visas galimybes savo dalykinei ir politinei kvalifikacijai kelti, siekim darbo kokybės, plačiau pasitelkime literatūrą, dailę, muziką, teatro ir kino me-

sas mylimojo užmačias. Reikalinga išlaikyti savigarbą, nežeminti savęs.

Pereiti prie trečio laikotarpio — “finišuoti” meilėje dar labiau nereikia skubėti. Šis “finišas” vaikinui reiškia pergalę, merginai nesėkmę. Mergina sukrečiama moraliai ir fiziškai, ir niekas jos už tai ant pjedestalo neiškelia, bet pavadina lengvabūde. Dažnai tas pats vaikinai veda ne ją, bet kitą, “skaisčią”, kaip sako liaudis.

Tada mergina ir atsiduria aklavietėje: už visišką pasitikėjimą — išdavystė. Per skubotumą ji tiesiog nepastebėjo, kad tai ne tas, kurio ieškojo.

ną politiniam ir estetiniam darbo žmonių auklėjimui.

Pasitarimo dalyviai tvirtai įsitikinę, jog Tarybų Lietuvos kultūros darbuotojai padarys viską, kad TSKP XXVI suvažiavimą sukurtų naujomis darbo pergalėmis visuose kultūrinio darbo baruose”.

Žinoma, jie kalba apie politinį estetinį auklėjimą, skirtą komunistų partijos garbei.

PAGERBTAS MUZIKAS PROF. JURGIS KARNAVIČIUS, JUNJORAS

“Kultūros baruose” rašoma apie prof. Jurgį Karnavičių, Konservatorijos rektorių, švenčiantį 40 metų pedagoginio darbo sukaktį. Jis yra ne tik meno, bet ir plataus masto kultūros veikėjas, įteikęs 2500 diplomu konservatorijos absolventams. Jis yra ir mokslininkas, nes konservatorija, kuriai jis vadovauja, yra ne tik mokymo, bet ir mokslo centras. Joje dirba 3 mokslo daktarai ir 21 mokslo kandidatas. Prof. Karnavičius yra gabus, plačios erudicijos žmogus. Jo tėvas, žymus muzikas prof. Jurgis Karnavičius, senjoras, “Gražinos” operos kompozitorius, o jo motina taip pat muzikė — pianistė ir puiki dainavimo mokytoja. Senelių ir tėvo pėdomis seka trečioji atžala, dabartinio konservatorijos rektoriaus sūnus Jurgis, IV-tojo tarptautinio M. K. Čiurlionio pianistų konkurso laureatas.

Prof. Jurgis Karnavičius turi didžiausią konservatorijos rektoriaus stažą visoje Tarybų sąjungoje, nes šias pareigas eina jau 31 metus.

1500 KONCERTŲ

Lietuvos kamerinis orkestras, vadovaujamas S. Sondeckio, su savo 1500-uoju koncertu atšventė Lietuvos kamerinio orkestro gyvavimo dvidešimtmetį.

KIPRO PETRAUSKO MUZIEJUS

Po remonto Kaune duris atvėrė Kipro Petrausko memorialinis muziejus. Pertvarkyta ekspozicija, išdėstyta keturiose salėse. Ji pasakoja apie solisto gyvenimą ir kūrybą. Reikšmingais eksponatais pasipildė dainininko memorialinis butas. Koncertų salėje

turimi įrašai teikia galimybę išgirsti K. Petrausko ir kitų garsių operos solistų įdainavimus. Čia taip pat rengiami pokalbiai apie lietuvių operos raidą.

RUSŲ TEATRAS VILNIUJE

“Tiesoje” po skambios antraštės “Prabilti drąsiai, pilietiškai” rašoma, kad valstybinis rusų dramos teatras įkurtas 1946 m. Kiekvieną sezoną žiūrovai kviečiami į daugiau kaip 350 spektaklių, kuriuos aplanko per 190 tūkstančių žmonių (rusų ir komunistų). Kolektyve — 60 kūrybinių darbuotojų (aišku, saugumiečių, rusintojų). Lietuvos pogrindžio spauda rašo, kad visi krašte esą rusai yra KGB agentai. Tas jūsų, draugai rusai, “drąsus ir pilietiškas prabilimas” tinka Maskvai, o ne Vilniui!

125 METŲ MOTERIS

Plungės rajone, Vitkelių kaime gyvenanti Barbora Jasaitė yra seniausia Lietuvos gyventoja, atšventusi 125-ąsias gimimo metines. “Tiesos” korespondentė Danguolė Repšienė rašo, kad jos darbo knygutėje, jai švenčiant 99-ąją gimtadienį, įrašyta daug darbo dienų, užtat ta knygutė turinti patekti į muziejų. Žinoma, tik į muziejų, nes reikia parodyti, kaip, lenktyniaujant dėl Lenino garbės, net seni žmonės turi vergauti.

LIETUVIAI KONCERTUOJA MASKVOJE

Lietuvos valstybinės filharmonijos simfoninis orkestras, Kauno valstybinis choras ir solistai E. Kaniava, G. Kaukaitė, V. Šiškaitė ir kt. turėjo šešis koncertus Maskvos konservatorijos didžiojoje salėje. Jie atliko Mozarto “Requiem” ir K. Orfo “Karmina Burana”. Tai buvo priverstinė ataskaita, pažymint 40-metį, atsidėkojant visagaliam broliui rusui už okupaciją.

SAUGUMIEČIAI IŠTIKIMI PAREIGAI

Tarybinės milicijos dienos proga Vidaus reikalų ministras Julijonas Mikalauskas “Tiesoje” parašė straipsnį pabrėždamas: “Vidaus reikalų organų darbuotojai duoda priesaiką, kurioje iškilmingai pasižada sąžiningai saugoti tarybinę visuomenę, asmens neliečiamybę, piliečių teises...” O kodėl jūs,

drauge Mikalauskai, nuolat suiminėjate šimtus nekaltų žmonių, nesilaikydami asmens neliečiamybės, piliečių teisių ir konstitucijos? Atsakymas turėtų būti toks: "Skelbiame, kaip įprasta, socialistines lenktynes ir stengiamės perviršyti nustatytą normą".

PIRMASIS "MUZIKOS" METRAŠTIS

"Kultūros baruose" Donatas Katkus rašo, kad "Muzikos" metraštis jau seniai buvo laukiamas. Tikimasi, kad šis naujasis leidinys bent iš dalies atstos periodinį spaudos organą, kurio muzikai neturi. Vietoje metraščio muzikai norėtų turėti mėnraštį, svarstantį ir skelbiantį muzikines aktualijas. Katkus rašo, kad muzikai stokoja ir specifines problemas keliančio bei apibendrinančio leidinio, skirto gal ir ne visai mažam specialistų būriui; tokio, kaip akademinė "Menotyra", bet orientuoto į platesnius profesionalų ir muzikos mėgėjų sluoksnius.

VILNIAUS - UKMERGĖS AUTOSTRADA

Vilnius-Ukmergė 72,7 km ilgumo autostrada jau baigta. Tai buvęs seniausias Lietuvoje kelias, žinomas XIV amžiuje. Tai dalis magistralės, per Ukmergę vingiavusios į Rygą. Autostrada buvo pradėta 1946 metais, tad užtruko net 34 metai ją užbaigti. Yra keturios judėjimo juostos su plačia žalia skiriamąja juosta.

RESTAURUOJAMAS PAŽAISLIS

Ilgus metus menišku Pažaislio vienuolyne niekas nesirūpino. Tik 1971 m. buvo pradėtas restauruoti vienas architektūros ansamblio pastatas, kuris dabar atiduotas M. K. Čiurlionio dailės muziejui. Tai vakarų dalyje stovintis barokinis, ilgas, vienaaukštis pastatas su vadinamąja Pacų sale pietiniame gale.

Pažaislio ansamblio kitų patalpų darbams dėl jų didelės apimtys ir sudėtingumo prireiks dar keliolikos metų.

SVETIMŲ VARDŲ TRANSKRIBAVIMAS

Kalbininkas Bronys Savukynas "Kultūros baruose" rašo, kad vėl patyliukais diskutuojamas svetimų vardų transkribavimas. Tuo reikalu jis parašė straipsnį "Literatūros

ir meno" žurnale. Jis mini, kad ir sovietų nužudytas žymusis kalbininkas Jonas Kazlauskas yra pažėręs labai svarių argumentų prieš dabartinę praktiką. Ko vertas, anot J. Kazlauskos, transkribavimas, jeigu daugeliu atvejų iš transkripto negalima atstatyti originalo rašybos?

Dabar Lietuvoje rašoma: Reiganas, Džeimsas Bušas, Edvinas Misas, Makinrojus (McEnroe), Las Vegasas, "Njusvik", "Nju ripablik" ir pan.

NAUJA DAINŲ KATALOGO KNYGA

Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Tautosakos skyriuje buvo sudarytas sisteminis Lietuvių liaudies dainų katalogas, apimęs per 400.000 dainų tekstų ir daugiau kaip 60.000 jų melodijų. Mūsų dainų lobyną sudaro 24 jų žanrai arba skyriai. Turtiniausia yra vestuvinė lyrika. Per vestuves buvo dainuojama daugiau kaip 2100 atskirų dainų, kurių iš viso kataloge susisteminta per 90.000 variantų. Maždaug 11.500 vestuvinių dainų užrašyta su melodijomis.

Neseniai iš spaudos išėjo "Istorinių - socialinių dainų katalogas". Lietuvių kalbos ir literatūros instituto folkloristai, remdamiesi katalogu, pradėjo rengi "Lietuvių liaudies dainyną", kurio pirmasis tomas jau pasirodė knygynų lentynose. Rengiami tolimesnieji tomai. Savo apimtimi ir reikšme dainynas yra vienas didžiausių šio meto lituanistinės filologijos darbų.

LIETUVOS MUZIEJAI

Lietuvoje šalia 38 valstybinių muziejų veikia 288 visuomeniniai muziejai. O tie visuomeniniai muziejai tarnauja politinio (komunistinio) auklėjimo gerinimui, remiantis partijos ir liaudies revoliucinėmis kovų ir darbo tradicijomis.

PADEDA KOMUNISTINIAM VIETNAMUI

Kai Lietuvoje įvairių prekių didžiausias trūkumas, "Tiesoje" su pasididžiavimu rašoma, kad jau 10 metų įvairios įmonės savo gaminius siunčia į Vietnamą. Ir dar kokius — pačius geriausius, pažymėtus valstybiniu kokybės ženklų!

Skyrių tvaiiko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

TALPINTI, PATALPINTI, SUTALPINTI, TILPTI

Šie veiksmažodžiai tiek mūsų spaudoje, tiek kasdieninėje kalboje kartais nevykusiai pavartojami. Štai keli jų netinkamo vartojimo pavyzdžiai: Ši statinė *talpina* trisdešimt litrų vyno. Koncertas buvo šio miesto salėje, *talpinančioje* apie du tūkstančius žiūrovų. Ši salė negalėjo *sutalpinti* visų, norinčių koncerte dalyvauti. Prašiau redaktorių, kad mano straipsnį *patalpintų* kitame laikraščio numeryje. Jau keli mano straipsniai *tilpo* šiame laikraštyje. Manau, kad ir šį straipsnį redaktorius *patalpins*.

Ką nors *talpinti* gali tik žmogus. Tad galime sakyti, kad į salę *sutalpiname* du tūkstančius žiūrovų, į statinę galima *sutalpinti* trisdešimt litrų vyno, bet nei pati salė, nei pati statinė negali nieko *sutalpinti* ar *talpinti*, jose gali tik *tilpti*.

Ne geriau yra ir su tuo *tilpimu* ar *talpinimu* laikraščiuose. Vietoj tų "talpinimų" reikia vartoti *spausdinti* arba *įdėti*. Tad minėti sakiniai taip galėtų būti pataisyti: Prašiau redaktorių, kad mano straipsnį *išspausdintų* kitame laikraščio numeryje (arba: *įdėtų* į kitą laikraščio numerį). Jau keli mano straipsniai buvo *išspausdinti* šiame laikraštyje (arba: *įdėti* į šį laikraštį). Manau, kad ir šį straipsnį redaktorius *įdės* (arba: *išspausdins*).

Bet juk aiškindami apie tą salę ir statinę, sakėme, kad jos nieko negali *talpinti*, nes *talpinti* gali tik žmogus. Betgi kalbėdami apie straipsnius ir laikraščius, kaip tik ir

turime galvoje žmogų — redaktorių. Argi jis negali ko *talpinti*? Aišku, kad gali. Jis gali sutalpinti vyną į statinę ar butelius, jis gali sutalpinti žmones į salę, bet laikraštis juk nėra kokia nors patalpa, ar salė, ar dėžė, ar statinė, ar butelis. Jeigu aš sakau, kad mano straipsnis *tilpo* laikraštyje, tai tokį pasakymą reikia suprasti taip: tame laikraštyje daug vietos jau nebuvo, bet vis dėlto dar mano straipsnis šiaip taip *įtilpo*. Jeigu prašau, kad redaktorius mano straipsnį *talpintų*, tai reikia suprasti, jog aš prašau, kad redaktorius kaip nors surastų vietos jam savo laikraštyje, kaip nors jį *įspraustų*, *įgrūstų*. Bet argi tai norima tais žodžiais pasakyti? Visiškai ne. Čia kalbama tik apie straipsnio išspausdinimą ar įdėjimą į laikraštį. Tad šiuos žodžius (*spausdinti*, *įdėti*) ir tevertokime, kai kalbame apie spaudą.

PILDYTI, IŠPILDYTI, PRIPILDYTI, UŽPILDYTI

Veiksmažodis *pildyti* siejasi su veiksmažodžiu *pilti* ir su būdvardžiu *pilnas*. Jo reikšmė — "dėti, pilti, krauti, kad būtų pilna". Pvz.: *Pildau* puodą, nes dar nepilnas. Jis *pildo* stikliukus, ragindamas gerti. Šis veiksmažodis vartojamas ir su priešdėliais *is-*, *pri-*, *už-*, kurie jam teikia tam tikrą reikšmės atspalvį. Mūsų raštuose ir kasdieninėje kalboje pasitaiko šių veiksmažodžių vartojimo klaidų.

Kartais nepaisoma veiksmažodžių *prিপildyti* ir *užpildyti* reikšmės skirtumų. *Prিপildyti* reiškia "prípilti, prikimšti, prigrūsti, kad būtų pilna", o *užpildyti* reiškia "padaryti, kad nebūtų tuštumos, tarpų". Pvz. Javai taip gerai užderėjo, kad ūkininkas *prípildė* pilną kluoną. Čia nelabai tiktų sakyti *užpildė*. Atvežk juodžemio ir *užpildyk* pievoje iškastas duobes. (Jeigu čia sakytume *prípildyk*, jau būtų šiek tiek kitokia reikšmė).

Veiksmažodį *užpildyti* vartojame, kai kalbame apie anketas ar kokius nors dokumentus. Kai kurie, ypač dabartinis mūsų jaunimas, šiais atvejais klaidingai vartoja veiksmažodį *išpildyti*, pvz.: Mokykloje mums liepė *išpildyti* (=užpildyti) šią anketą.

Vis dėlto daugiausia klaidų galima pastebėti, kai žodis *išpildyti* vartojamas vietoj žodžio *atlikti*, pvz.: Choras *išpildė* keletą liaudies dainelių. Tautinių šokių grupė gražiai *išpildė* "Sadutę". Smuikininkas meniškai *išpildė* keletą kūrinių. Veiksmažodis *išpildė* čia vartojamas, greičiausiai nusižiūrėjus į rusų kalbos *ispolniat'* arba *ispolnit'*. Čia paminėtuose trijuose sakiniuose, užuot sakius *išpildė*, reikėtų sakyti *atliko*. Bet būtų dar geriau, jeigu kiekvienam atvejui surastume specifiškai tinkantį žodį: choras *pa-dainavo*, tautinių šokių grupė *pašoko*, smuikininkas *pagrojo*.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Filmą apie popiežiaus Jono Pauliaus II gyvenimą suka vienas žymiausių lenkų filmų režisierių — Krzysztof Zanussi. Pagrindiniai filmo kūrimo darbai vyksta Krokovoje, kur vyskupavo dabartinis popiežius. Vaidina anglai, italai ir lenkai aktoriai. Filmo pabaiga — vaizdai iš Popiežiaus sugrįžimo į gimtąjį kraštą.

- Italijos katalikų labdaros organizacija Caritas pasiuntė į Tailandą 15 savanorių dirbti pabėgėlių stovykloje, kur prisiglaudę 30.000 Kambodijos pabėgėlių. Savanorių tarpe yra penki jėzuitai, keturi gydytojai, vienas pasaulietis ir keletas moterų.

- Galilėjus buvo įžvalgus XVII šimtmečio mokslininkas. Florencijos bažnyčioje jam yra pastatytas paminklas. Jis pradėjo įrodinėti, kad ne saulė sukasi aplink žemę, o žemė skrieja aplink saulę. Tai buvo priešinga net ir vyraujančiai ano laiko astronomų nuomonei. Jis buvo pasmerktas. Dabar Vatikanas jo bylą naujai persvarsto.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" EKSKURSIJA

Jau galutinai nustatyta, kad mūsų ekskursiją į Egiptą, Šventąją Žemę ir Graikiją bus 1981 m. nuo balandžio 25 iki gegužės 14 dienos. Išskrendame iš Čikagos ir Niujorko balandžio 25 d., šeštadienį, ir grįžtame gegužės 14 d., ketvirtadienį. Visos kelionės kaina, įskaitant pirmos klasės viešbučius, maistą, arbatpinigius, bus apie 2300 dol. iš Čikagos, o iš Niujorko, žinoma, bus dar pigiau.

Egipte būsime 5 dienas, Šv. Žemėje — 7 dienas, Graikijoje — 4 dienas. Egipte aplankysime ne tik įdomius senovės muziejus, garsiąsias piramides ir Sfinką, bet nuskrisime į Luxor, kur aplankysime Nekropolį — senovės karalių kapus Mirties slėnyje. Taip pat nuvyksime apžiūrėti nepaprastai įspūdingos Karnak šventyklos. Čia bus pakankamai laiko susipažinti su senovės Egipto kultūra, klestėjusią prieš kelis tūkstančius metų.

Šv. Žemėje aplankysime visas Evangelijose minimas vietas, kur Kristus gimė, keliavo, mokydamas žmones, kentėjo ir mirė. Aplankysime muziejus, pamatysime tas vietas, kur neseniai prie Mirties jūros buvo atkasti pirmųjų amžių Šv. Rašto rankraščiai, pasimaudysime druska prisotintoje Mirties jūroje.

Graikija taip pat vilioja keliautojus savo senovės paminklais ir nepaprasto grožio salomis. Turėsime progos čia su viskuo susipažinti, ypač pasigėrėti žavinga Hydros sala.

Skrisime italų oro linijos "Al-Italia" lėktuvu. Grįždami sustosime Romoje.

Kai kurie bauginasi, kad tose šalyse gali kilti kokių nors neramumų. Nebijokite — jeigu matysime, kad ten keliauti bus nesaugu, visiems grąžinsime pinigus. Jeigu kas norės, galėsime suorganizuoti ekskursiją į kitas šalis. Tačiau manome, kad jokių neramumų nebus ir visi galėsime pasigėrėti galbūt pačiomis įspūdingiausiomis pasaulio vietomis. Ekskursiją stengiamės taip suorganizuoti, kad keleiviai per daug nenuvargtų, kad būtų pakankamai laisvo laiko pasižvalgyti, aplankyti krautus, pasimaudyti, pailsėti.

Jau turime užsiregistravusių daugiau kaip 30 keleivių, bet dar yra laisvų vietų. Norintieji ekskursijoje dalyvauti tuoj praneškite savo adresą. Atsiųsime daugiau informacijų. Rašyti galite "Laiškų lietuviams" adresu arba tiesiog kelionių biurui: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Šių metų konkurso tema — Kaip išlaikyti šeimos vienybę ir lietuiskumą. Kai kurie teisingai pastebėjo, kad šiame pavadinime slypi dvi temos: 1. šeimos vieningumas arba nesuardomumas, 2. šeimos lietuiskumas. Jeigu kas nori, gali rašyti tik kuria nors viena tema, bet galima straipsnyje nagrinėti ir abidvi.

Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus į atskirą vokelį savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiųstas redakcijai iki 1981 m. kovo mėn. 1 dienos.

Už geriausius rašinius skiriamos keturios premijos: I — 150 dol., II — 100 dol., III — 75 dol., IV — 50 dol. Premijų mecenatai: I — J. K. Vembrė, II — Jonas Veselka, III — J. V. Vizgirda, IV — Stefanija Rudokienė.

Premijos bus įteiktos “Laiškų lietuviams” metinėje šventėje balandžio mėn. 4 d., šeštadienį, Jaunimo Centro kavinėje. Meninę programą atliks estradinė dainininkė Linda Ruzgaitė ir jaunieji aktoriai.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Algirdas Landsbergis. TRYS DRAMOS. Barzda. Paskutinis piknikas. Sudeiv, mano karaliau. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1980 m. Čikagoje. Aplanke Zitos Sodeikienės. Kieti viršeliai, 168 psl., kaina 8 dol.

Balys Gaidžiūnas. MANO KARTOS LIKIMINIAI METAI. Eilėraščiai. Išleista Lietuvos pavergimo 40 metų skausmui ir viltims paryškinti. Knygos grafinį meną sukūrė dail. Jonas Račila. Išleido BNG and Co. 104 psl., kaina 5 dol. Gaunama: 9038 Chardon Rd., Kirtland, Ohio 44094.

Anatolijus Kairys. VYSKUPO SODAS, trijų veikslių, devynių paveikslų istorinė kronika. KRYŽKELĖ, trijų veikslių pjesė. Išleido Lietuvių literatūros bičiuliai 1980 m. Aplanke dail. Petro Aleksos. 144 psl., kaina 5 dol.

RAKO MEDŽIAI. Aprašyti visi medžiai, esantieji Rako skautų stovyklavietėje. Redagavo Neris M. Pupiūtė ir Robertas Vitas. Išleido LSB Lituanicos tunto Spaudos ir informacijos skyrius 1980 m. Piešiniai Rimos Valiulytės. Viršelis Algio Kuliešiaus. Nuotraukos Donato Tijūnėlio. 60 psl., kaina nepažymėta.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasiidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.